409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 1

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır
Heydər Əliyev

DİPLOMAT

№ 04 (409) 5 - 11 Fevral, Şûbat sal 2018
Ji meha şûbatê sala 2003-a tê weşandin
Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û sîyasî
Qiyməti: / Hêjaye: 40 qəpik

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!
Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məscidləri.
Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.

Səbahəddin Eloğlu

Səh. 2
Prezident İlham Əliyev regionların 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasının dördüncü ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda iştirak edib

Səh. 8
Bərzani Ankaraya qarşı çıxdı - Afrin müzakirəsi

Səh. 11
Amerîka: Pêwîste berî helbijartinan pirsgirêkên Hewlêr û Bexda bên çareser kirin!

Səh. 11
Ta pişkê budceya Herêma Kurdistanî nebe ji sedî 17 beykot berdewam dibe

Səh. 16
Масрур Барзани встретился с архиепископом Курдистана

Səh. 4
LAÇINIM DEYƏN DİLİMİZİN BİRİ DƏ SUSDU!!!

Səh. 4
LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM

Kürdlər və Kürdüstan
Səh. 6

ABŞ Suriyada Türkiyə ilə toqquşsa NATO dağılacaq
Səh. 8

İtirdiyimiz tarixi yurdlar: Dərələyəz mahalı
Səh. 7

ÖSO, YPJ'li kadına işkenceyi kabul etti; Soruşturma başlatacağız!
Səh. 9

İraq Ərəbistan sərhədinə ordu yeritdi
zSəh. 7

Пешмерга выдвинуты на Нобелевскую премию мира
Səh. 13

Səh. 12
Parlamenterê ermenî yê HDPê, Garo Paylan: Ez ditirsim li Efrînê jenosîd biqewime!

Səh. 5
KÜRD ƏDİBLƏRİ HAQQINDA ARAŞDIRMALAR

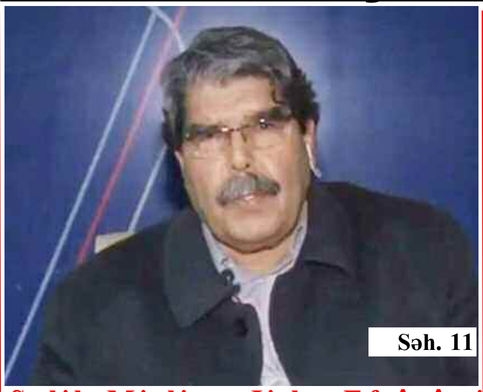
Səh. 11
Salih Mislim: Ji bo Efrînê ti hevpeymaniya me bi ti hêzê re nebû

Səh. 8
ABŞ Suriyada Türkiyə ilə toqquşsa NATO dağılacaq

Prezident İlham Əliyev regionların 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasının dördüncü ilinin yekunlarına həsr olunan konfransda iştirak edib

Heydər Əliyev Mərkəzində "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2014-2018-ci illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı"nın icrasının dördüncü ilinin yekunlarına həsr olunan konfrans keçirilib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev konfransda iştirak edib.

Dövlət başçısı konfransda giriş nitqi söylədi.

Prezident İlham Əliyevin giriş nitqi

- Bu gün biz Azərbaycan regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramının icrasını müzakirə edəcəyik, bu il görüləcək işlər haqqında danışacağıq. Bu il üçüncü Dövlət Proqramının icrası başa çatır və biz bu il dördüncü proqramın hazırlanması ilə bağlı işlərə başlamalıyıq.

Bütövlükdə Azərbaycan regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramlarının icrası çox uğurla gedir. Üçüncü proqram da uğurla icra edilir, qarşımızda duran bütün vəzifələr icra edilir və artıqlaması ilə icra edilir.

Ölkəmizin birinci proqramın qəbul edilməsi tarixi hadisə idi. Həyat bunu əyani şəkildə göstərir. 2004-cü ilin əvvəllərində qəbul edilmiş proqram demək olar ki, Azərbaycan regionlarında dönüş yaratdı. Azərbaycan regionlarının sürətli inkişafı məhz birinci proqramın icrası ilə bağlı idi.

Mən 2003-cü ildə Prezident seçkiləri ərəfəsində bəyan etmişdim ki, əgər Azərbaycan xalqı mənə etimad göstərərsə, ilk növbədə, Azərbaycan regionlarının problemləri ilə məşğul olacağam. Söz vermişdim ki, Azərbaycan regionlarında sosial-iqtisadi inkişaf sürətlə gedəcək. Son 14 il ərzindəki reallıqlar bunu göstərir ki, verilən bütün vədlər artıqlaması ilə yerinə yetirildi.

Son 14 il ərzində Azərbaycan böyük və şərəfli yol keçmişdir. Ölkəmiz bütün sahələrdə böyük uğurlara imza atmışdır. Azərbaycanın beynəlxalq nüfuzu artdı, ölkəmizdə aparılan siyasi-iqtisadi islahatlar dünya birliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Bütün beynəlxalq mötəbər qurumların reytinqlərində Azərbaycan qabaqcıl yerlərdədir. Ölkəmizdə təhlükəsizlik, sabitlik təmin edilir. Sabitliyin mənbəyi isə Azərbaycan xalqının iradəsidir, xalq-iqtidar birliyidir.

Sabitlik olmayan yerlərə investisiyalar qoyulmur, inkişaf olmur, vəziyyət mənfi istiqamətdə inkişaf edir. Bu, həqiqətdir və yaxın tarixin nəticələri, bölgəmizdə yaşanan böhranlı vəziyyət bunu təsdiqləyir. Azərbaycan isə təhlükəsizlik, əmin-amanlıq, sabitlik şəraitində öz yolu ilə uğurla gedir. Bu gün inkişaf parametrlərinə və vətəndaş həmrəyliyinə görə Azərbaycan dünyada nümunəvi ölkələrdən biridir.

Ölkəmizdə köklü iqtisadi islahatlar icra edilmişdir. Bölgələrdə infrastruktur layihələri icra edilmişdir. İnfrastruktur layihələri həm ölkəmizin ümumi inkişafına böyük təkan verdi, eyni zamanda, bizim nəhəng transmilli infrastruktur layihələrimiz Avrasiyanın enerji və nəqliyyat xəritəsini dəyişdi.

Ancaq, eyni zamanda, gündəlik fəaliyyətimizdə Azərbaycan xalqının həyat səviyyəsinin yaxşılaşdırılması istiqamətində əməli-praktiki addımlar atılmışdır. Mən dəfələrlə demişəm, bir daha demək istəyirəm ki, siyasətimizin təməlində Azərbaycan vətəndaşının maraqları dayanır. Eyni zamanda, bizim əsas strateji məqsədimiz, hədəfimiz ölkəmizi daha da gücləndirməkdir, Azərbaycan dövlətinin qüdrətini artırmaqdır, müstəqilliyimizi möhkəmləndirməkdir.

Son 14 il ərzində regional inkişaf proqramlarının icrasının nəticələri də göz qabağındadır. Biz əlbəttə ki, 2004-cü ildə, ilk növbədə, infrastruktur layihələrindən başlamalı idik. Çünki bu olmadan hər hansı bir inkişafdan söhbət gedə bilməzdi. Elektrik təsərrüfatımıza böyük investisiyalar qoyuldu. Son 14 il ərzində ölkəmizdə 30 elektrik stansiyası tikilmişdir. Bu stansiyaların generasiya gücü 2500 meqavata bərabərdir. Bildirməliyəm ki, 2004-cü ilə qədər Azərbaycanda bütün dövrlər ərzində 9 elektrik stansiyası tikilmişdir. Ancaq onların generasiya gücü böyük idi, onların potensialı 3900 meqavatdır. Biz 14 il ərzində generasiya gücümüzün 2500 meqavat artırılmasına nail olduq. Bu il bu rəqəm 2900 meqavata çatacaq.

Beləliklə, əgər biz 2004-cü ildə elektrik enerjisini idxal edirdiksə və buna görə valyuta ödəyirdiksə, hazırda biz nəinki özümüzü tam şəkildə təmin edirik, eyni zamanda, elektrik enerjisini ixrac etməyə başlamışıq. Bu məqsədlə əlbəttə ki, həm ölkə ərazisində, həm də üç qonşu ölkə - Rusiya, İran və Gürcüstan ilə elektrik xətlərimizi birləşdirmişik. Eyni zamanda, Gürcüstan vasitəsilə Türkiyəyə də elektrik enerjisinin ixracı üçün yaxşı imkanlar mövcuddur.

Energetika hər bir iqtisadiyyatın bel sütunudur, təməlidir. Ona görə biz, ilk növbədə, bu məsələlərlə məşğul olmağa başlamışıq. Bu gün ölkəmizin uğurlu, sürətli inkişafı bu elektrik stansiyalarının mövcud olması ilə sıx bağlıdır. Biz indi sənaye istehsalımızı, iqtisadi gücümüzü artırırıq. Yeni müəssisələr, yeni yaşayış kompleksləri yaradılır, əhali artır. Biz bunların hamısını nəyin hesabına enerji ilə qidalandıra bilərdik?! Ona görə, ilk növbədə, bu məsələ həll olundu. Növbəti illərdə əminəm ki, biz elektrik enerjimizdən daha səmərəli şəkildə istifadə etməliyik və bərpa olunan enerji növlərinin inkişafı ilə bağlı addımlar atılacaq.

2004-cü ildə Azərbaycanda qazlaşdırmanın səviyyəsi 51 faiz idi. Bölgələrdə demək olar ki, qaz yox idi, şəhərlərdə də yox idi, kəndlərdə ümumiyyətlə yox idi. Hazırda Azərbaycanda qazlaşdırma 93 faizə çatıb. Bütün şəhərlərimiz qazla 100 faiz təmin edilib. Bir çox kəndlərimizdə bu proses davam etdiriləcək və bu il görüləcək işlər haqqında bir qədər sonra danışacağıq.

İçməli su və kanalizasiya problemləri insanları narahat edən çox ciddi problemlər idi. Düzdür, bu sahənin bilavasitə iqtisadi və sənaye inkişafımıza o qədər də böyük təsiri olmasa da, bu, çox ciddi sosial məsələdir. Ona görə biz bu məsələ ilə də ciddi məşğul olmağa başlamışıq.

2004-cü ildə ölkə üzrə fasiləsiz içməli su ilə təminat 26 faiz idi, hazırda bu, 67 faizə çatıb, Bakı şəhərində 81, bölgələrdə isə 43 faizdir. Ona görə bu sahəyə bu il və gələcək illərdə böyük sərmayə qoyuluşu nəzərdə tutulur ki, biz bu məsələni də həll edək. Demək olar ki, bir çox şəhərlərimizdə içməli su və kanalizasiya layihələri uğurla başa çatıb. Oğuz-Qəbələ-Bakı kimi nəhəng su kəməri, - bu da tarixi hadisədir, - inşa edilib. Ceyranbatanda dünyanın ən böyük sutəmizləyici qurğusu tikilibdir. Bu gün bu qurğudan çıxan sular keyfiyyətinə görə Dünya Səhiyyə Təşkilatının standartlarına cavab verir..

Avtomobil yollarının tikintisi infrastruktur layihələri arasında önəmli yer tutan sahədir. Bu, həm iqtisadi, həm sosial sahədir. Rahat, hamar yollar insanlara rahatlıq gətirir. Eyni zamanda, yol olmadan bölgələr inkişaf edə bilməz, nə turizm, nə də sənaye istehsalı inkişaf edə bilər, kənd təsərrüfatının inkişafı üçün də problemlər yaranar. Hazırda kənd yollarının tikintisi geniş vüsət alıb. Biz görürük ki, harada yeni yol çəkilir, o bölgədə canlanma daha da sürətlə gedir, kənd təsərrüfatı istehsalı artır. Nəyə görə? Çünki bazarlara rahat çıxış olur. Beləliklə, yol infrastrukturu, sadəcə olaraq, sosial layihə deyil. Son 14 il ərzində 12 min 300 kilometr yol çəkilmişdir. Bu il bu rəqəm təqribən 15 min kilometrə çatacaq. Son 14 il ərzində 443 körpü tikilmişdir.

Beləliklə, ölkə iqtisadiyyatının, regionların inkişafı üçün bu əsas infrastruktur layihələri icra edildi. Onu da deməliyəm ki, əgər biz 2004-cü ildə qəbul edilmiş birinci proqrama nəzər salsaq görərik ki, görülən bu işlərin böyük hissəsi orada əks olunmamışdır. Çünki biz bu proqrama və ondan sonrakı ikinci və üçüncü proqramlara əlavələr etdik. Mənim bölgələrə çoxsaylı səfərlərim çərçivəsində, vətəndaşlarla təmaslar əsnasında yeni təkliflər gəldi. Mən hər il onlarla rayona səfərlər edirəm, keçən il

otuzdan çox rayonda olmuşam. Hər dəfə görülən işlərlə maraqlanıram, nəzarət edirəm, eyni zamanda, yerlərdən təkliflər alıram. Ona görə bu proqramlara bəzi hallarda zərurət yarandıqca əlavələr olunur. Odur ki, proqramların təhlilini apararkən biz mütləq əlavələri də nəzərə almalıyıq.

Əlbəttə ki, bizim məqsədimiz bu proqramları icra etməkdir. Ancaq əsas məqsədimiz Azərbaycanın inkişafını daha da sürətləndirməkdir, dayanıqlı, uzunmüddətli inkişafa nail olmaqdır və biz buna nail ola bilmişik. Bugünkü reallıqlar, bölgələrimizin çiçəklənməsi, bütün şəhərlərimizdə gedən quruculuq, abadlıq işləri göstərir ki, biz düzgün yoldayıq.

On dörd il ərzində iqtisadi göstəricilərimiz də ümumi inkişafımızın uğurlu dinamikasını əyani şəkildə göstərir. İqtisadiyyat 14 il ərzində 3,2 dəfə artmışdır. Hesab edirəm ki, bu, dünya miqyasında rekord göstəricidir. Qeyri-neft iqtisadiyyatımız isə 2,8 dəfə artmışdır. Bu, onu göstərir ki, bizim iqtisadi inkişafımız, sadəcə olaraq, neftin, qazın istehsalı ilə bağlı deyil. Bizim iqtisadi inkişafımız çoxşaxəlidir. Ona görə qeyri-neft sektorunun 2,8 dəfə artması aparılan islahatların nəticəsidir. Sənaye sahəsində 2,6 dəfə artım var, kənd təsərrüfatında 1,7 dəfə. Qeyri-neft ixracımız 4,1 dəfə artmışdır.

2004-cü ildə bizim valyuta ehtiyatlarımız 1,8 milyard dollar idi. Bax, biz böyük regional inkişaf proqramına bu rəqəmlə start verdik. O vaxt mən yaxşı bilirdim ki, bu proqram çox böyük vəsait tələb edəcək. Bizim maliyyə imkanlarımız o qədər də geniş deyildi. Cəmi 1,8 milyard dollar valyuta ehtiyatlarımız var idi. Buna baxmayaraq, biz birinci regional inkişaf proqramına böyük vəsait ayırdıq. Yəni, bu, bir daha göstərir ki, Azərbaycan regionlarının inkişafı, bölgələrdə yaşayan vətəndaşların güzəranı, həyat səviyyəsi bizim üçün həmişə prioritet olub.

Bu gün isə bizim valyuta ehtiyatlarımız 42 milyard dollara bərabərdir. On dörd il ərzində biz valyuta ehtiyatlarımızı 23 dəfə artırmışıq. Həm böyük investisiya layihələrinə, infrastruktur layihələrinə, neft-qaz kəmərlərinin tikintisinə vəsait qoymuşuq. Bunlar çox vəsait aparan layihələrdir. Eyni zamanda, öz valyuta ehtiyatlarımızı 23 dəfə artırmışıq və adambaşına düşən valyuta ehtiyatlarının həcminə görə bu gün Azərbaycan dünya miqyasında qabaqcıl yerlərdədir. Bizim valyuta ehtiyatlarımız ölkəmizin ümumi daxili məhsuluna bərabərdir. İqtisadçılar yaxşı bilirlər ki, bu göstərici nəyi əks etdirir.

Ona görə bizim böyük valyuta ehtiyatlarımız həm böyük sərvətimizdir, eyni zamanda, bu, bizə iqtisadi müstəqillik verir. İqtisadi müstəqillik isə siyasi müstəqilliyi şərtləndirir. İqtisadi cəhətdən asılı vəziyyətdə olan ölkələr müstəqil siyasət apara bilmirlər, yaxud da ki, aparmaqda çətinlik çəkirlər. Biz isə tam müstəqil siyasət aparırıq, bütün məsələlərlə bağlı bizim öz mövqeyimiz var və bu mövqeyi çəkinmədən ifadə edirik. Biz bütün prinsipial məsələlərlə bağlı beynəlxalq kürsülərdən səsimizi ucaldırıq, ədaləti və qanunun aliliyini təbliğ edirik və müdafiə edirik.

Keçən il valyuta ehtiyatlarımızın artırılması istiqamətində çox ciddi addımlar atılmışdır. Baxmayaraq ki, keçən il büdcəmiz də builki kimi deyildi, bundan az idi, eyni zamanda, neftin qiyməti də hələ aşağı səviyyədə idi, biz düzgün siyasət, maliyyə sahəsində nizam-intizamı gücləndirmək nəticəsində valyuta ehtiyatlarımızı 4,5 milyard dollar artırmışıq. Əminəm ki, bu il valyuta ehtiyatlarımız əhəmiyyətli dərəcədə artacaq.

On dörd il ərzində ölkə iqtisadiyyatına 231 milyard dollar sərmayə qoyulmuşdur. Bunun yarısı xarici, yarısı isə daxili sərmayədir. Adambaşına düşən sərmayələrin həcminə görə Azərbaycan yenə də dünya miqyasında lider dövlətlər arasındadır. Xarici sərmayənin qoyuluşu əlbəttə ki, hər bir ölkə üçün ən vacib amillərdən biridir. Eyni zamanda, bu, onu göstərir ki, ölkəyə inam var, ölkənin siyasətinə dəstək var, ölkənin gələcəyinə ümidlər çox böyükdür. Çünki gələcəyi müəyyən olunmayan, yaxud da ki, qaranlıq olan ölkələrə heç kim, heç bir sahibkar, heç bir dövlət, heç bir şirkət investisiya qoymaz. Ona görə 231 milyard dollara bərabər sərmayə qoyuluşu bizim uğurlu siyasətimizin nəticəsidir. Onu da deməliyəm ki, müstəqillik dövründə Azərbaycana yatırılan sərmayənin 93 faizi son 14 il ərzində qoyulmuşdur. Bu proses davam edir. Keçən il 14,6 milyard dollar sərmayə qoyulub, bu il ən azı ona bərabər həcmdə sərmayə yatırılacaq.

On dörd il ərzində əhalimiz 1,5 milyon nəfər artıb. Bu, çox gözəl göstəricidir. Bu, onu göstərir ki, əhalimiz artır, ölkəmiz güclənir. Əlbəttə ki, bu artımın ümumi iqtisadi inkişafımızla sıx əlaqəsi var. Hesab edirəm ki, biz bu göstəriciyə görə fəxr edə bilərik. Əlbəttə ki, əhali artımı hər bir ölkə üçün önəmli amildir. Eyni zamanda, bu, bizi daha da fəal işləməyə sövq etmədir. Çünki artan əhali, eyni zamanda, bizdən buna adekvat iqtisadi inkişaf tələb edir. Biz 14 il ərzində ölkəmizdə 1,9 milyon iş yeri yaratmışıq ki, onlardan 1,4 milyonu daimi iş yeridir. Ancaq əhali 1,5 milyon nəfər artıb. Bəli, bu vətəndaşlar hələ ki, yeniyetmə və uşaqdırlar, ancaq bir neçə ildən sonra onlar işlə təmin olunmalıdırlar.

Ona görə iş yerlərinin yaradılması Azərbaycanda daimi proses olmalıdır. İndi dünyada texnoloji inkişafın çox sürətlə getdiyini və bunun iş yerlərinin ixtisarına gətirib çıxardığını nəzərə alsaq, biz bu sahəyə çox böyük diqqət verməliyik ki, Azərbaycanda işsizlik daim aşağı səviyyədə olsun. Necə ki, görülən işlər nəticəsində bu gün Azərbaycanda işsizlik 5 faiz, yoxsulluq isə 5,4 faiz səviyyəsindədir. Biz birinci proqramın icrasına başlayanda yoxsulluğun səviyyəsi 50 faiz idi, indi isə 5,4 faizdir.

Bax, budur, bizim əsas iqtisadi göstəricilərimiz. Eyni zamanda, sosial sahəyə çox böyük diqqət göstərilmişdir. Maaşlar 14 il ərzində beş dəfədən çox, pensiyalar səkkiz dəfədən çox artıb və bir çox önəmli sosial layihələr icra edilib.

Biz sosial infrastrukturla bağlı böyük işlər görmüşük, 3100-dən çox məktəb, 642 tibb müəssisəsi tikilmiş, yaxud təmir edilmişdir, 43 Olimpiya İdman Kompleksi inşa olunmuşdur. Bu da böyük vəsait tələb edən layihələrdir. Ancaq bu layihələr sosialyönümlü layihələrdir, ona görə investisiya proqramımızda daim bu layihələr var. Bu ilin investisiya proqramına əsasən də kifayət qədər sosial layihələr icra ediləcəkdir.

Biznesin inkişafı üçün şəraitin yaradılması istiqamətində ciddi addımlar atılmışdır. Sahibkarlara güzəştli şərtlərlə 2 milyard manatdan çox kreditlər verilmişdir. Nəzərə almalıyıq ki, 14 ilin əsas hissəsində manatın məzənnəsi dollara nisbətən daha da yüksək idi. Ona görə bu iki milyard manat ən azı iki milyard dollar deməkdir. Güzəştli şərtlərlə verilən bu kreditlər sahibkarlar tərəfindən yüksək qiymətləndirildi, onlar bu kreditlərdən istifadə edərək yeni müəssisələr, iş yerləri yaratdılar və o vəsaiti qaytararaq yenə də imkan verirlər ki, biz bu vəsaiti digər sahibkarlara güzəştli şərtlərlə verək, necə ki, bu il də bu, nəzərdə tutulur.

Son illər ərzində ictimai xidmətlər sahəsində inqilabi dönüş baş verdi. "ASAN xidmət" mərkəzlərinin yaradılması bu sahədə inqilabi dönüş etdi. Son beş il ərzində bu mərkəzlərdə 20 milyona yaxın müraciət qəbul edilmişdir və "ASAN xidmət" mərkəzlərini bəyənmə əmsalı 100 faizə yaxındır. Rüşvətxorluğa, korrupsiyaya, bürokratiyaya qarşı çox ciddi mübarizə aparılır. Bu mübarizə, o cümlədən sistem xarakterli tədbirlər sahəsində aparılır. Deyə bilərəm ki, institusional tədbirlər ən səmərəli tədbirlərdir. Əlbəttə ki, cəza tədbirləri də tətbiq olunub, olunur, onların da əhəmiyyəti var. Ancaq institusional tədbirlər, rüşvətxorluq, korrupsiya üçün, necə deyərlər, meydançanın daralması istiqamətində atılan addımlar ən səmərəli addımlardır.

Biz bütün bu işlərlə paralel olaraq, ölkəmizi texnoloji cəhətdən inkişaf etdirmək üçün böyük addımlar atmışıq. Azərbaycan kosmik dövlətə çevrilib. Bunu hələ bir neçə il bundan əvvəl təsəvvür etmək belə çətin idi. Hazırda bizim iki peykimiz var - telekommunikasiya və əraziləri müşahidə peykləri. Üçüncü peyk bu il orbitə buraxılacaq. Azərbaycan dünyanın məhdud olan kosmik klubunun üzvüdür. Bu, texnologiyadır, təhsildir, biznesdir və inkişafdır...

Mən avtomobil yolları haqqında danışdım.

Azərbaycanda böyük gəmiqayırma zavodu inşa edildi. Bu gün biz bütün növ gəmiləri istehsal edə bilərik. Artıq gəmiqayırma zavodu önəmli, böyük sifarişlər icra edir. Ələt Dəniz Ticarət Limanı bu il istifadəyə verilməlidir. Bu, Xəzər hövzəsində ən böyük beynəlxalq dəniz ticarət limanıdır. Bu liman olmadan biz nəqliyyat dəhlizinə, nəqliyyat mərkəzinə çevrilə bilməzdik. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun istifadəyə verilməsi tarixi hadisədir. Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolu Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısında tarixi xidmətdir. Bu dəmir yolu, - bu barədə çox danışılıb, ictimaiyyət də əhəmiyyətini bilir, - həqiqətən bölgədə, Avrasiyada nəqliyyat dəhlizlərinin yaradılması istiqamətində bəlkə də son illərdə ən önəmli layihədir. Bunun bizim üçün də çox böyük əhəmiyyəti var. Artıq biriki aydır ki, Asiyadan, Avropadan müxtəlif istiqamətlərə gedən yüklər gəlib Azərbaycan ərazisindən keçir.

Biz Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizinin yaradılması ilə bağlı öz ərazimizdə olan bütün məsələləri qısa müddət ərzində həll etdik. Beləliklə, beynəlxalq əməkdaşlığa gözəl şərait yaratmışıq. Dəmir yolunun yenidən qurulması istiqamətində işlər görülüb, görüləcək və biz bu barədə danışacağıq....

Ona görə bütün bu layihələr xalq qarşısında tarixi xidmətlərdir. Biz fəxr edirik ki, bunları icra etmişik. Bu layihələr, eyni zamanda, uzunmüddətli inkişafımıza şərait yaradır. Biz indi 42 milyard dollar valyuta ehtiyatlarımıza malikik. Bunları nəyin hesabına qazanmışıq? Enerji resurslarının ixracı nəticəsində. Bakı-Tbilisi-Ceyhan tikilməsəydi, bu da olmayacaqdı.

Ona görə bu 14 il ərzində görülmüş işlərin hamısını bir çıxışda sadalamaq mümkün deyil. Bəlkə də günlər lazımdır ki, biz bütün işləri qeyd edək. Sadəcə olaraq, mən bu gün əsas məqamları ictimaiyyətin diqqətinə çatdırdım. Görülən bütün işlər və əldə edilmiş nəticələr deməyə əsas verir ki, Azərbaycan bu gün uğurla, sürətlə inkişaf edən ölkədir. Ancaq biz əldə edilmiş uğurlarla kifayətlənməməliyik, daim qabağa baxmalıyıq və növbəti illərdə görüləcək işlərlə bağlı fəaliyyətimizi düzgün qurmalıyıq.

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 3

Daşkəsəndə Gənclər günü qeyd olunmusdur

2 fevral 2018-ci il tarixdə Daşkəsən şəhər Mədəniyyət mərkəzində Azərbaycan Gəncləri gününün 21-ci ildönümü ilə bağlı tədbir keçirilmişdir.

Tədbirdə rayonun bütün idarə, müəssisə və təşkilatlarda çalışan fəal gənclər, eyni zamanda məktəblilər də iştirak etmişlər.

Rayon Gənclər və İdman idarəsi rəisi Samir Həsənov rayon Gənclər və İdman idarəsinin kollektivi adından 2 fevral Azərbaycan gəncləri gününün 21-ci ildönümü münasibəti ilə toplantı iştirakçılarını səmimi qəlbdən təbrik etmişdir.

Daha sonra 2017-ci ildə idarə tərəfindən görülən işlər barədə hesabat xarakterli məruzə ilə çıxış edərək bildirmişdir ki, XX əsrdə Azərbaycan xalqının tərəqqisi və sivil dünyaya qovuşması üçün müstəsna tarixi xidmətlər göstərmiş dünya şöhrətli siyasətçi və dövlət xadimi Ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin xalqa arxalanan, ondan güc alan fəaliyyətində gəncliyə münasibəti həmişə xüsusi seçilmişdir. Bu böyük insan respublikamızın inkişafını heç vaxt gənclərsiz təsəvvür etməmiş, gəncliyin parlaq zəkasını, qaynar və tükənməz enerjisini vətənimizin hərtərəfli yüksəlişinə səfərbər etmişdir.

Bu gün Azərbaycan Respublikası möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi altında dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələri sırasındadır.

Respublikamızın hər yerində Azərbaycan respublikasının prezidenti cənab İlham Əliyev tərəfindən yerli və beynəlxalq əhəmiyyətli layihələr həyata keçirilir. Respublikanın hər bir şəhər və rayonunda yüksək səviyyədə quruculuq və abadlıq işləri aparılır. Hörmətli başçımız cənab Əhəd Abıyevin rəhbərliyi ilə qısa müddət ərzində rayonda iri miqyaslı quruculuq, abadlıq işləri görülmüş və hazırda da davam etdirilir. Rayon ərazisində inşa olunmuş orta ümumtəhsil məktəbləri, əsaslı təmir olunan uşaq bağçaları, şəhər küçələrinin asvaltlaşması, kənd yollarının asvatlaşması, rayonun su təsərrüfatının yenidən qurulması, dam örtüklərinin dəyişdirilməsi, şəhərdə aparılan abadlıq, quruculuq işləri buna əyani misaldır.

Samir Həsənov xüsusi ilə qeyd etmişdir ki, 17 oktyabr 2014-cü il tarixdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev Respublikanın birinci xanımı Mehriban Əliyeva ilə birlikdə rayonumuza tarixi səfər etmiş, Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin yeni inzibati binasının, müasir avtovağzal binasının, Daşkəsən rayon Gənclərinin Təlim və İstirahət Mərkəzinin açılışında iştirak etmişlər. Təlim və İstirahət Mərkəzinində gənclər üçün hər cür şərait yaradılmışdır.

Sözün əsl mənasında ulu öndər Heydər Əliyev ideyalarına, möhtərəm Prezidentimiz cənab İlham Əliyevə hər bir daşkəsənli gənc öz qəlbində böyük hörmət və məhəbbət gəzdirir.

Rayon Gənclər və İdman idarəsi rəisi Samir Həsənov çıxışının sonunda gənclərə göstərilən diqqət və qayğıya görə möhtərəm prezidentimiz cənab İlham Əliyevə və Daşkəsən rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısı cənab Əhəd Abıyevə rayon gəncləri adından öz minnətdarlığını bildirmiş, rayon rəhbərliyini əmin etmişdir ki, Gənclər və İdman idarəsi gənclərlə iş və idman sahələrində qarşıya qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsi istiqamətində fəaliyyətini həmişə olduğu kimi bundan sonra da məsuliyyətlə yerinə yetirəcəkdir.

Tədbirdə sonra Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin məsul işçisi Elmar Əliyev çıxış etmiş, gənclərə rayon İcra Hakimiyyətinin Başçısı cənab Əhəd Abıyevin təbrikini çatdırmışdır.

Rayonda həyata keçirilən bir çox mədəni kütləvi tədbirlərdə gənclərin bəzən zəif aktivliyinin müşahidə olunmasını təəssüflə qeyd edən Elmar Əliyev, intellektual səviyyəli, potensial yaradıcılıq imkanları olan gənclərin aşkarlanmasında müəllimlərin rolunu xüsusi vurğulamışdır. Onların qarşısında duran konkret vəzifələr toxunmuşdur. Rayon rəhbərliyi tərəfindən daima gənclərə hörmətlə yanaşmanın, onların gələcək fəaliyyətlərinin stimullaşdırılması və rəhbər məsul vəzifələrə irəli çəkilməsinin hər zaman diqqətdə saxlanıldığını demişdir.

Sonra Daşkəsən şəhər 2 saylı tam orta məktəbin 9-cu sinif şagirdi Nigar Məmmədzadə və 1 saylı tam orta məktəbin 8-ci sinif şagirdi Təhminə Səmədova ölkəmizdə və eləcə də rayonumuzda gənclərə göstərilən diqqət və qayğıdan, müasir Azərbaycan gəncliyinin müstəqilliyimizə bəxş etdikləri layiqli töhfələrdən danışmış, gəncliyin qarşısında duran vəzifələrdən geniş söhbət açmışlar.

Məktəblilər Azərbaycan gəncliyinin xoş gələcəyinin 100 illərə hesablanmış Ulu öndər Heydər Əliyevin tarixin sınaqlarından uğurla keçən daxili və xarici siyasəti ilə bilavasitə bağlı olduğunu söyləmişlər.

Tədbirin sonunda rayonun ictimai həyatında, müxtəlif yarışlarda, mədəni-kütləvi tədbirlərdə fərqlənən gənclərə Rayon Gənclər və İdman İdarəsi adından qiymətli hədiyyələr verilmişdir.

Gəncədə Gənclər Günü təntənə ilə qeyd olunub

Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinin dəstəyi, şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin təşkilatçılığı ilə Nizami yurdunda "2 fevral – Gənclər Günü" möhtəşəm şəkildə qeyd edilib. Tədbirdə Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elmar Vəliyev, ziyalılar, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman sahəsində çalışan fəal gənclər və tələbələr iştirak ediblər. Tədbirdən öncə gənclər təşkilatlarının fəaliyyətini əks etdirən sərgiyə baxış keçirilib. Sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninə həsr olunmuş və Gəncə şəhərinin ictimaiyyət nümayəndələrinin, fəal gənclərinin iştirakı ilə çəkilən videoçarxa tamaşa edilib. Gəncə şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin, həmçinin gənclər təşkilatlarının 2017-ci ildə gənclər sahəsində gördüyü işləri əks etdirən

videoçarx da izlənilib.

Gəncə şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elmar Vəliyev gəncləri bayram günü münasibəti ilə təbrik edib. Onlara xoş arzularını çatdırıb. Azərbaycan gəncliyindən və Gəncə şəhərində gənclər üçün yaradılan imkanlardan söz açan Elmar Vəliyev Ulu Öndər Heydər Əliyevin layiqli davamçısı, Prezidenti İlham Əliyevin gənclərin inkişafı və onların vətənpərvərlik ruhunda formalaşması istiqamətində həyata keçirilən mühüm tədbirlərdən, dövlət gənclər siyasətinin uğurlu bəhrələrindən, Gəncə gənclərinin qazandığı nailiyyətlərdən danışıb. Tədbirdə çıxış edən Gəncə şəhər Gənclər və İdman Baş İdarəsinin rəisi Müşviq Cəfərov vurğulayıb ki, 2 fevral "Gənclər Günü" 1997-ci ildə prezident Heydər Əliyevin Sərəncamı ilə təsdiq olunub. Bu günün təntənə ilə qeyd edilməsi Heydər Əliyevin gəncliyə göstərdiyi diqqət və qayğının nümunəsidir. İdarə rəisi Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən dövlət gənclər siyasətinin Azərbaycan gəncliyinin inkişafına təkan verdiyini vurğulayıb. Müşviq Cəfərov bildirib ki, ümumilikdə şəhərdə gənclərin sayı 93.808 nəfərdir. Bu isə şəhər əhalisinin 31%-ni təşkil edir.

Tədbirdə Gəncə ASAN xidmət Mərkəzinin Vətəndaşların qəbulu işinin təşkili sektorunun işçisi Vaqif Əjdərli gənclərin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək onlara bu yolda uğurlar arzu edib. AMEA-nın Gəncə Bölməsinin elmi işçisi Elnur Həsənov Nizami yurdunda elm sahəsimdə gənclərin əldə etdikləri nailiyyətlərdən söz açıb. Gənc alim ölkəmizdə layiqincə həyata keçirilən dövlət gənclər siyasəti və bu siyasətin uğurlu bəhrələrindən danışıb. Daha sonra tədbirdə açıq mikrafon vasitəsi ilə gənclərin fikirləri dinlənilib, onların müraciət, təklif və şikayətlərinə baxılıb. Xüsusilə şəhid ailələri və Qarabağ əlillərinin övladlarına, ailə vəziyyəti ilə problemi olanlara və valideyinlərini itirmiş 37 tələbəyə təhsil haqlarının ödənməsinə yardım edilib, 10-dan artıq gənc işlə təmin edilib, bundan başqa küçələrinə avtobus xətlərinin uzadılmasını istəyənlərin və bir sıra başqa müraciətlərin həll olunması üçün icra başçısı aidiyyatı qrum rəhbərlərinə yerindəcə tapşırıqlarını verib. Onlara göstərilən diqqət və qayğıya görə gənclər prezident İlham Əliyevə və Birinci Vitse-Prezident Meriban Əliyevaya minnətdarlıqlarını bildiriblər. Çıxışlardan sonra ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrində Tələbə-Gənclər Təşkilatlarının fəaliyyətlərinin yüksək səviyyədə icrasına verdiyi dəstəyə görə Azərbaycan Dövlət Aqrara Universitetinin prorektoru Aidə Qasımova, Gəncə Dövlət Universiteti rektorunun baş müşaviri Asif Cavadov, Aərbaycan Texnologiya Universitetinin prorektoru Piri Axundov, Gəncə Tibb Kollecinin director müavini Kərimxan Qurbanov, Gəncə Dövlət Regional Kollecinin director müavini Elşad Abbasov, Gəncə Musiqi Kollecinin director müavini Qəhrəman Abbasov "Təşəkkürnamə" ilə təltif olunub.

2 fevral-Gənclər Gününə həsr olunmuş tədbir keçirildi

Tərtər rayonunda 2 fevral-Gənclər Gününə həsr olunmuş umumrayon tədbiri keçirilib. Tədbir iştirakçıları əvvəlcə Mərkəzi Meydanda Ulu Öndərin abidəsinin önünə gül-çiçək dəstələri qoyaraq, onun əziz xatirəsini yad ediblər. Sonra məktəblilərin əl işlərindən ibarət sərgiyə baxılıb. Tədbirin davamı rayon Mədəniyyət Mərkəzində olub.

Öncə torpaqlarımızın azadlığı uğrunda canından keçmiş şəhidlərimizin ruhu bir dəqiqəlik sükutla yad edilib. Toplantını giriş sözü ilə rayon Gənclər və İdman İdarəsinin rəisi Emin Pənahov açaraq gəncləri bayram münasibəti ilə təbrik edib. Qeyd edib ki, bu gün ölkəmizdə gənclər siyasəti mahiyyət və keyfiyyətcə yeni mərhələsini yaşayır. Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərin gənclər siyasətinə sadiqliyini öz qərarları ilə təsdiq edir. Gənclərin mənəvi inkişafı, vətənpərvərlik tərbiyəsi, xarici ölkələrdə təhsili, sosial müdafiə ehtiyacı olanların problemlərinin həlli istiqamətində görülən işlər, gənclər təşkilatlarının formalaşması və inkişafı üçün yaradılan şərait, imkan böyük diqqətin nəticəsidir. Müasir Azərbaycan gənclər siyasəti Ümumilli liderin adı ilə bağlıdır. Gənclərə etibar edən Ulu Öndər onlarla ünsiyyətin tərəfdarı idi və mütamadi görüşlər keçirməklə, onların düşüncəsini, fikirlərini və təkliflərini öyrənir, müvafiq addımlar atırdı. Elə gənclərlə bu cür ünsiyyətin qurulması üçün ilk dəfə Ümummilli Lider Heydər Əliyev 1995-ci ildə gənclərin forumunun keçirilməsi haqqında təklif irəli sürdü və bundan sonra 1996-cı ildən başlayaraq forumlar təşkil edildi.

Məhz I Gənclər Forumundan sonra bu sahədə atılan addımların sayı dəfələrlə artdı və 1997-ci ildə imzalanan Sərəncamla fevralın 2-si Azərbaycan Gənclər Günü elan edildi.

Rayon Gənclər və İdman İdarəsinin rəisi Emin Pənahov bildirdi ki, Tərtər rayonunun gəncləri dövlət başçısının Respublikanın gənclərinə göstərdiyi diqqət və qayğısına öz əməli işləri ilə cavab verirlər. 2017-ci il ərzində rayon Gənclər və İdman İdarəsi tərəfindən gənclər sahəsi üzrə 52, idman sahəsi üzrə 48 tədbir hazırlanıb həyata keçirilmişdir. Rayonumuzun gəncləri Gənclər və İdman Nazirliyinin dəvəti əsasında gənclər sahəsi üzrə 13, idman sahəsi üzrə 16 tədbirdə iştirak etmişlər.

"Şahinlər" hərbi idman oyunun rayon mərhələsi keçirilmiş, Sarov kənd komandası I yerə layiq görülərək Kürdəmir rayonunda keçirilən zona birinciliyinə vəsiqə qazanmışdır.

Bundan əlavə rayon ərazisində yerləşən "N"saylı hərbi hissədə "Şahin" hərbi idman oyunun zona mərhələsi keçirilmişdir.

Rayonumuzun idmançıları respublika yarışlarına və eyni zamanda beynəlxalq yarışlara da

qatılmışlar. Gənc idimançılardan bos idman növü üzrə Bolqarıstanda keçirilən Avropa Çempionatında Tərtər boksçuları Cəbizadə Elşən İlyas oğlu 57 kq və Allahverdiyev Murad İlham oğlu 75 kq çəki dərəcəsində yığma komandanın tərkibində yarışa qatılmışlar. Allahverdiyev Murad İlham oğlu Moldova, Çexiya və erməni idimançılarına qalib gələrək finala qədər yüksəlib və bürünc medal qazanmışdır. Rayonumuzun digər idimançıları da zona və respublika yarışlarında yüksək nailiyyətlər əldə etmişlər.

Çıxışının sonunda E.Pənahov bir daha gəncləri bayram münasibəti ilə təbrik edərək, bildirdi ki, bu gün hərtərəfli dövlət qayğısı ilə əhatələnmiş Azərbaycan gəncliyi Heydər Əliyev ideyalarına sadiqdir və biz gənclər bundan sonra da dövlətimizin parlaq gələcəyi naminə, Vətənimizin inkişafı üçün böyük səylə çalışacaq, anti-Azərbaycançı şəbəkələrin dəstəyi ilə ölkədə sabitliyi pozmağa cəhd göstərən radikalların çağırışlarını qətiyyətə rədd edərək, arxalandığımız Möhtərəm cənab Prezident İlham Əliyevin göstərdiyi etimadı layiqincə doğruldacağıq.

Sonra gənclər adından Qaraağacı kənd tam orta məktəbin tarix müəllimi Rəşad Qarayev, Ağdərə şəhər körpələr evi-uşaq bağçasının müdiri Nigar Məmmədova, polis şöbəsinin ictimai təhlükəsizliyi bölməsinin polis sahə rəisi Bəxtiyar Əliyev, Kovdadıq kənd kitabxanasının müdiri Nigar Əlizadə, mərkəzi rayon xəstəxanasının tibb bacısı Çinarə Əlibəyli çıxış edərək öz ürək sözlərini bildirdilər.

Tədbirdə çıxış edən rayon icra hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədov əvvəlcə bütün Azərbaycan gənclərini bayram günü münasibətilə təbrik edərək, onlara gündən-günə daha da inkişaf edən ölkəmizdə xoşbəxt və firavan gənclik, sağlamlıq və uğurlu gələcək arzuladı.

Gənclər Gününün MDB məkanında və Şərqi Avropa ölkələri arasında ilk dəfə Azərbaycanda ümummilli lider Heydər Əliyevin imzaladığı Sərəncama əsasən hər il təntənə ilə qeyd olunduğunu vurğulayan rayon rəhbəri ölkəmizdə gənclərə göstərilən dövlət qayğısından da danışdı.

Bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən dövlət gənclər siyasəti Azərbaycan gəncliyinin inkişafına təkan verib, onların özlərini cəmiyyətdə təsdiq etmələrində mühüm rol oynayıb.

Rayonda həyata keçirilən gənclər siyasəti və gənclərin sosial vəziyyəti məsələsinə də toxunan icra başçısı bildirdi ki, bu gün rayonun və ölkənin ictimai-siyasi həyatında rayon gənclərinin göstərdiyi fəallıq onların hazırkı səviyyəsinin kifayət qədər yüksək olduğunu söyləməyə əsas verir. Toplantıda rayonun ictimai-siyasi həyatında fəallıq göstərən gənclərin bir qrupuna rayon icra hakimiyyəti, YAP rayon təşkilatı və Gənclər və İdman İdarəsi tərəfindən fəxri fərmanlar və qiymətli hədiyyələr verildi. Tədbir konsert proqramı ilə davam etdirildi.

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 4

LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM

Bəli, bu mısralar Məhəbbət Kazımovun heyat fəlsəfəsidir hansı ki, bu fəlsəfəni və bu fəlsəfi məktəbi bütün laçınlılar deyil, Azərbaycan vətəndaşları, hətta dogma Laçından didərgin düşərək, Azərbaycanımızın başqa bölgələrində dünyaya göz açmış və Laçını yuxusunda görə bilməyən ovladları, Məhəbbət Kazımovun "LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM" fəlsəfi mahnısı ilə, məktəbi ilə heç bir müəllimin, heç bir alimin öyrədə bilməyəcəyi bir sevgini, Vətən sevgisini elə ustalıqla, məlahətli səsi il həznlə, qüssə ilə, kədərlə kükrəyərək anlatmışdır ki, Məhəbbəti dinləyən, o dərsə qulaq asan bütün auditoriyaya Vətən sevgisini elə aşılamışdır ki, Vətən sevgisi anlamını heç vaxt unutmadan Laçını elə tanımışlar, elə sevmişlər ki, bəlkə də atalarının, babalarının Laçında keçirtdikləri, gördükləri, eşitdikləri qəhrəman kürd xalqının qəhrəman oğulları Qaçaq Nəbidən,Sultan Bəydən, Xosrov Bəydən, babalarının at oynatdıqları oylaqlardan, laçının sıldırım qayalarindan, ayaq dəyməz, əl çatmaz qarlı dağlarından danışsalar da Məhəbbət Kazımovun " LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM" fəlsəfi mahnısı ilə, məktəbi ilə onlara təsir edə bilməzdilər. Məhəbbət Kazimov LAÇINIM, LAÇINIM, LAÇINIM deyə deyə, Laçın həsrəti ilə nalə çəkə-çəkə, inildəyən əvəzsiz səsə malik olan, xalqın sevimlisi, gözəl müğənni Məhəbbət Kazımov Vətən-Laçın həsrəti ilə sevərlərinin ürəyini ölümü ilə közərdərək dünyasını dəyişdi. Məhəbbət Laçın həsrəti ilə dünyasını dəyişdi, Laçın Məhəbbətsiz qaldı. Bəli, Məhəbbəti sevənlər, Məhəbbət Kazımovun "LAÇINIM, LAÇINIM, VƏTƏNİM MƏNİM" fəlsəfi mahnısı ilə, məktəbi ilə qidalananlar, dərs alanlar onun dəfnində iştirak etdilər. O, ölümü ilə də xalqı birləşdirdi. Neçə-neçə küsülülər onun dəfnində barışdılar və Məhəbbətin yoxluğuna birgə fəryad edərək göz yaşı tökdülər. Bəli, Məhəbbət Kazımov öz mahnılarının sədaları altında, onu sevənlərin çiynində son mənzilə yola salındı. Allah qəni qəni rəhmət etsin, yeri cənnətlik olsun. Yaxınlarının başı sağ olsun, Allah səbr versin. Qoy xalqımız Məhəbbətin dəfn mərasimindəki kimi, umu-küsünü atıb hər zaman birgə olsunlar.

Tahir Süleyman

LAÇINIM DEYƏN DİLİMİZİN BİRİ DƏ SUSDU!!!

Dəyərli müğənnimizin ölümündən 4 il ötdü

Torpaq, yurd oğulları ilə boy atır böyüyür, elə oğulları ilə də birlikdə kiçilir, əzilir, asılır, əsr düşür, güllələnir.

Laçının, Kəlbəcərin-ümumilikdə Qarabağın işğalından sonra onlarla oğul və qızlarımız elə bu torpaqlara dönüşsüzlüyün qurbanı oldu, əsri oldu, şəhidi oldu. İllərin üstünə il gəldikcə o torpaqlarda şaxələnən, qol-budaq atan, ədəbiyyat, musiqi ağacımız qol-qol, budaq-budaq kəsildi. Şamil Əsgəriylə, Ağa Laçınlısı ilə, Məhəbbəti ilə daha adını çəkmədiyim neçə sənətkarın ölmü ilə qol-budaq edildi zavallı yurdumun yurdsuz, didərgin, kimsəsiz övladları.

Hər bir itkisiylə bir boy kiçilən Laçınımız, Qubadlımız, Zəngilanımız, Kəlbəcərimiz və neçə-neçə rayonlarımız Məhəbbətin ölmü ilə yenə bir boy kiçildi, yenə musiqimizin bir şax qolu kəsildi. Sarı Aşığı, Hüseyin Kürdoğlusu, Ağa Laçınlısı ilə dədələşən, zirvələşən "Laçınım" elə bu duahaların narahat ruhu ilə beli bükülmüşdü. Bu gün isə Məhəbbət itkisi ilə Laçının beli bir az da büküldü. Gəncliyi o yurdlara bağlayan bir mənəvi körpü də od tutub yandı. Laçına, Qarabağa səsləyən nəğmə dilimizin, musiqi dilimizin biri də susdu.

Onunla ilk və son görüşümü heç vaxt unuda bilmirəm. Onu ilk dəfə acı və həsrət dolu "Laçınım"ı ilə tanıdım. O zaman universitetdə oxuyurdum, dəlidolu, bir qədər də ərköyün halım vardı. Bir toy məclisində zalın qulaq batırıcı səsindən qaçaraq foyedə oturub dostlarımla mübahisə edirdim. Birdən qeyri-ixtiyari olaraq hamımız qalxıb zala keçdik. Bizi ora çəkən ruhi bir gerçəklik idimi, ya elə yurd yanğısı, vətən həsrəti idimi bilmədim...

Qapının ağzında heykəl kimi dayanıb Məhəbbətin içdən gələn yanğıyla oxuduğu "Laçınım" nəğməsini dinləyirdim. Musiqi bitdi, ama mən, hələ də acı və həsrət dolu, yanğılı sehrın əsarətində idim. Doluxmuş, kövrək bir halda yaxınlaşıb, sanki günah etmiş kimi əl uzatdım. Çox qısa bir dialoqumuz oldu. Bu mənim onunla ilk və son görüşüm idi. Bir daha görüşə bilmədik. Ancaq bu görüşdən sonra, o qısa görüşün şirinliyini və o zamanlar gəncliyimin yenilməz bir ruhu olsa belə, nə qədər aciz olduğumu anladığım məqamı unuda bilmədim.

Məhəbbət təkcə musiqimizin itkisi olmadı. Məhəbbət, Laçının qış yataqlarında qazma daxmada yaşayan və onun "Laçınımı" ilə təsəlli alan bir qocanın itkisidir. Məhəbbət, uçuq-sökük qaçqın məktəbində yazısını dizinin üstündə yazan bir Laçınlı məktəblinin itkisidi. Məhəbbət, hər şeylə təmin olunmuş, yalnız "Laçınım" la o yurdu yuvanı xatırlayan bir zəngin zavvalının itkisidi. Bir sözlə Məhəbbət musiqimizin deyil, təsəllimizin, tarixi yadaşımızın, yurdyuvamızın, doğma Laçınının, Çormanın, Qarakeşişin, Əriklinin, Ağbulağın, Mişninin, Minkəndin, Kamalının, Çıraqlının, daha adını çəkmədiyim neçə-neçə Laçın kəndlərinin hər bir ailəsinin, hər bir "vətən" deyən dilin itkisidi, ağrısıdır. Məhəbət, o yerlərdən gətirdiyimiz, mərdliyin, cəsarətin, insanpərvərliyin itkisidir.

"Elnən gələn qara günə təsəlli tez tapılar "- deyib bizim atalar. Amma bu itki bir elin-obanın, bir ölkənin itkisi ilə yanaşı fərdlərin qəbul etdiyi, öz baxış bucağına sığdırdığı və öz "mən" gözləri ilə görüb dəyərləndirdiyi, qəbul etdiyi şəxsi dərdi, şəxsi itkisidi. Bir doğmasının, əmisinin, dayısının qardaşının itkisidi.

Hərdən düşünürəm, bəlkə də onu Məhəbət edən, musiqisi ilə yanaşı o böyük mənəvi dünyası, yüzlərlə müğənisi olan ekranlarımızda barmaqla sayılan Kişilərdən biri olmasıydı. Heç kimə sir deyil ki, onda sənətindən də yüksəkdə dayanan bir kişi ləyaqəti, cəsarəti vardı.

Ömrünü Azərbaycan musiqisinə

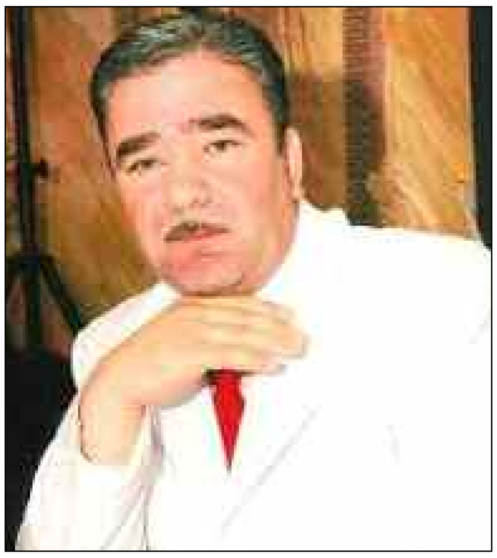

həsr edən Məhəbbətə xalq məhəbbəti tükənmədi və bu gündən sonrada tükənməyəcək. Minlərin könüllü olaraq gəldiyi dəfn mərasimində ona olan tükənməz sevginin bir göstəricisi idi. Bu yazını yazanda onun televizyalarımızın birində sonuncu dəfə oxuduğu "Mirzə Hüseyin Seygahın" dinləyirdim. Səsindəki hüzün, ağrı mənə o qədər sirayət etdi ki xeyli lal dayanıb özümü inandırmağa çalışdım ki, bəli o daha aramızda yoxdu.

Bəli, o bir daha yuxularda gördüyü Laçına gedə bilməyəcək. Amma mən əminəm ki o cismən o torpaqlara dönməsədə ruhu indi həsrətiylə alışdığı

Laçının qan çilənən səmasında Sarı Aşıq, Ağa Laçınlı, Hüseyin Kürdoğlu kimi sənətkarların, şairlərin, Soltan Bəyin, Xosrov Bəyin, Kamil Nəsibov kimi qəhrəmanların ruhuyla bir məqamdadır...

Ruhumuz o yerlərdə görüşənədək, ey xalqın Məhəbbəti!!!

Nofəl Ədalət

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 5

KÜRD ƏDİBLƏRİ HAQQINDA ARAŞDIRMALAR

Əbdurrəhman Həjarın yaradıcılığına qısa bir baxış

Dünya ədəbiyyatında çox az yaradıcı şəxsiyyət tapılar ki, öz milli psixologiyasını, xalqının yaşam tərzini əsərlərində əks etdirməsin. Böyük mütəfəkkirlər daim ümumbəşəri ideyalarla yanaşı xalqının sivil, demokratik və azad yaşamasını da diqqət mərkəzində saxlamış və bu istiqamətdədə mübarizələrini aparmışlar.

Bu qəbil mütəfəkkirlərdən biri 20-ci yüzildə şərq ədəbiyyatına meteor kimi daxil olan, milli və azad fikirlərinə görə daim təqib olunan, ömrünü sürgünlərdə yaşayan böyük kürd şairi Əbdərrəhman Şərəfkəndi Həjardır.

Həjar dünyavi baxışı olan, milli və dünyavi fikirlərin məğzinə dayanan, ondan qaynaqlanan, hər iki baxışı özündə əks etdirən bir sənətkardır. Onun əsərləri nə qədər millidirsə, bir o qədər də dünyavidir və ya nə qədər dünyavidirsə, bir o qədər də millidir.

Həjar ömrünü sürgünlərdə, həbslərdə keçirsə də yaradıcılıq istiqamətini dəyişməmiş, daha da cəsarətlə əsərlərini qələmə almış və acı gerçəklikləri söyləmiş, arzularını dilə gətirmişdir. Şairin 1957-ci ildə Suriyada mühacirətdə qələmə aldığı "Mən və bülbül" poemasında söylədiyi aşağıdakı fikirlər onun nə qədər mübariz bir şəxsiyyət olduğunu ortaya qoyur:

Tikanlı tikəyəm, məni yeyənin
Gözündən çıxaram açıq-aşkara.
Qanıma susayıb qan eyləyənin,
Bir gün taleyini eylərəm qara.
və yaxud
Tülküyə döndərdim pələngi,şiri,
İndi tülkülərmi yeyəcək məni?

Artıq bu poemanı oxuyanda şairin hansı mubarizə meydanında olduğu göz önündə sərgilənir.

Vətən hər bir sənətkarın dilində müqəddəs bir məkandır. Hər bir sənətkar onu vəsf etməklə, söz gülüstanının min rəg çalarından naxış vurub bəzəməklə vətən sevgisini dilə gətirir. Hajarda "Vətənim Kürdüstan" deyərək söləyir:

Cahan olsa bir gözəllik ağacı,
Hər diyarın gövdə budaq sanaram.
Bu ağacın başındakı gül tacı
Sənsən, - deyib eşqin ilə yanaram.

Heç bir rəsmi məktəbdə təhsil almayan, Rza şahın hakimyyəti illərində İranda qeyri dildə şeir yazmaq qadağan olunduğu bir vaxtda doğma Kürd dilində möhtəşəm əsərlər yaradan Hajar, həmçinin maarifçi idealları ilə də seçilir. Xatırladım ki, Həjar Ərəb və Fars dillərində mükəmməl bilsə də əsasən Kürd dilində yazıb yaratmışdır.

Həjar elmin, siyasi mübarizənin önəmli olduğunu göstərməklə yanaşı, kortəbii inqlabın deyil, savadlı idarəçiliyin önəmini açıq şəkildə göstərirdi. Müəllif "Laylay" adlı mənzuməsində azad yaşamanın yolunu bu cür dəyərləndirir və təbliğ edir:

İstəmirsən əgər yadlara olasan qul,
Azadlığın yolunu sənə göstərim, oğul.
Günün qara keçsə də, əzizim, get məktəbə.
Təhsilsiz bəşər çətin yetər mətləbə.

Təhsilsiz insanın bəlalarını öncədən görən, yalnız atası Hacı Molla Məhəmməddən dini təhsil alan Hajar böyük bir pedoqoq, əvəzsiz müəllim olduğu da ortadadır.

Həjar kimi şəxsiyyətlər dünyaya az-az gəlir ki, onları da zaman doğru anlaya bilmir. Lakin onlar nə qədər əzab içində yaşasalarda öz haqq yollarından dönmürlər.

Milli adət-ənənələri əks etdirən şeirləri, poema və pyesləri bir bədii əsər olmaqla yanaşı fundamental bir tədqiqat əsəridir. Kürd xalqının milli etnoqrafiyası-adət-ənənələri, yaşam tərzləri, mərasimləri bu əsərlərdə orijinal bir şəkildə

sərgilənir.

Şairin bu qəbil əsərlərini humanitar elmlərin müxtəlif sahələrinə aid etmək olar. Burada, tarix, ədəbiyyat, incəsənət-musiqi və.s. sahələrin bədii ifadəsi içində, elmi tədqiqini də görürük. Müəllif şərq və qərb ictimai fikirlərinin müsbət dəyərlərindən də yan keçmir, yaradıcılığında onları da bədii bir dildə ustalıqla əks etdirir. Həjar söz boyası ilə rəsm cızan unikal şəxsiyyətdir. Şərq ədəbiyyatına nəzər yetirsək yallı rəqsini tərənnüm etdən və onun incəliyini sərgiləyən onlarla sənətkar görə bilərik. Lakin, əminliklə deyə bilərəm ki, bu sənətkarların heç biri yallı rəqsini Həjar qədər incəliklə təsvir edə bilməyib. Azərbaycanda mühacir ömrü yaşamış tədqiqatçı alim Rəhim Qazinin təbirincə desək "Yallı heç bir sənətkar tərəfindən Həjar qədər canlı və incəliklə göstərilməyib"

***

İnsanı daima öz ağuşunda saxlayan bir hiss mövcuddur ki, ona hər bir fərd ehtiyac duyur. Bu hissin doğurduğu sevinci də, kədəri də ömrü boyu şirin xatirə kimi qoruyur. Adi insanlardan fərqli olaraq, şairlər bu hissin təzahürünü poeziyaya gətirir və bu sirli-sehirli dünyanın möcüzələrini sözün möcüzəli qanadı ilə aca bilir.

Nəzərə alsaq ki, məhəbbət, sevgi adlandırdığımız hiss cinsi-heyvani hisslərdən doğulmur, onun başlıca mayası təmiz və pak niyyətdən yoğrulub, onda məhəbbət poeziyasının da nurdan və paklıqdan doğulduğunu qəbul etmiş oları̧. Bu baxımdan kürd ədəbiyyatının görkəmli siması olan Həjar poeziyasını insanlıq mayası adlandırmaq olar.

Gəl yenə çəmənin seyrinə çıxaq,
Gözümüz qəlbimiz danışsın ancaq.
Bizi görən olar - demə, sevgilim.
Dünyada sevilmək sevmək qalacaq.

Həjarın şeirlərindəki orijinallıq şairin qəlb dünyasını tam açıqlığı ilə əks etdirir. Şair heç nədən çəkinməyərək sevgilisi qarşısında hər şeyini qurban verməyə hazır dayanır:

Ey bədirlənmiş hilal, baxma
yaşın on dörddü,
Olaram gözlərinə min dəfə
qurban doymaz.

Şairin lirik şeirlərində bir ağrı, həsrət sezilməkdədir, həsrət günəşi parlamaqdadır. Hər bir şairin qəlbinə doğma olan hicran ağrısı, sanki Həjarın yaradıcılığında daha çox qol-qanad açıb. Rübailərinin böyük əksəriyyətində hicran yanğısı qabarıq şəkildə görünməkdədir.

Üzündən utanar bağların gülü,
Bənövşə dayanır boynu bükülü,
Dilim çox arzular dil busasini,
Fəqət tükənmir hicran nisgili
***
Göz dikdim yollara gözüm göyərdi
Kainat elə bil sükuta daldı,
Üfüqdə bir ulduz titrədi birdən,
Onun da qəlbini min həsrət aldı.

Həjar sevdiyi qadını ilahiləşdirməsə də, onun qarşısında aciz olduğunu etiraf edir. Şairin bu etirafı acizanəlikdən deyil, o, böyük bir gözəlliyin vəsfini qəlbimizdə canlandırır.

Dilim dodağının vəsfində aciz...
və yaxud
Acizəm yanağın vəsfində aciz...

Şair vəsf etdiyi gözəli sonuncu məqama qədər vəsf edir ki, bundan o yana vəsf etməyin qarşısında acizdir.

Şairin lirik şeirlərindəki bədii bənzətmələrin bir qismi xalq deyimlərindən gəlsə də, bu bənzətmələr Həjar qələmində daha orijinal şəkil alır. Bu da söylənilmiş fikirlərin təkrarı deyil, yeni deyim tərzi kimi ortaya çıxır.

Duz səpdi yarama, dodağı duzlu,
Yaralı buz istər, ürəyi buzlu.

Beytin hər iki misrasının birinci tərəfində işlənən "duz səpdi yarama", "Yaralı buz istər" məcazi xalq deyimləri; ikinci tərəfdə işlədilən dodağı duzlu", "Ürəyi buzlu" məcazları ilə yeni məzmun qazanır. Bu da şairin təxəyyülündən qopan, yeni məna, məzmun daşıyan kamil misralardır.

Sevgisiz şair sözü, dil açmayan körpəyə bənzər ki, onu nə anlamaq, nə də kimlərəsə anlatmaq olur. Məhəbbət lirikası tanrının insana bəxş etdiyi, insan üçün ilahi nemət olan sevginin dilidir.

Bunun əzabları nə qədər çox olsa şair ilhamına o qədər işıq salar. Bu səbəbdəndir ki, Həjar şeiri yenilməzliyi ilə seçilir.

Uzun illər sürgündə, vətənindən uzaq yaşayan şairin ürək dili ilə qələmə aldığı əsərləri hicran ağrısına, onun əzablarına sinə gərir. "Əqidəni edam etmək olmaz" deyən bu bəşəri sənətkar, ölməz söz ustadı bəşəriyyətin mayası olan sevginin də edamını mümkünsüz sayır.

Kirpiyin ləşkərin nizamla gəldi,
Könül qarətinə ilhamla gəldi,
Sevindim yarına qəsd eləyirsən
Gözümdən dup-duru bir damla gəldi.

Səhifəni hazırladı: Nofəl Ədalət

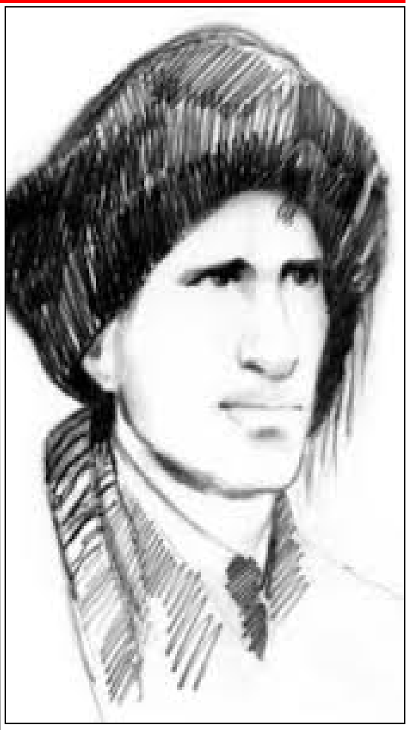

Yunus Rauf Dıldari

Çox erkən dünyasını dəyişən, buna baxmayaraq önəmli əsərləri ilə kürd ədəbiyyatında yeri olan Yunus Rauf 20 fevral 1918-ci ildə Şərqi Kürdüstanın Köysancaq şəhərində dünyaya gəlib. İbtidai təhsilini Ronyada, orta məktəbi Həvlerdə bitirən Yunus Rauf Təhsilini Bağdad unveristetinin hüquq fakültəsində davam etdirmişdir.

Unveristeti bitirdikdən sonra İraqın müxtəlif şəhərlərində ixtisası üzrə çalışan Yunus Rauf bu dövrdə kürd ədəbiyyatı ilə yaxından tanış olur. Hacı Qədiri Koyi, Bekəs, Pirmerd, Kurdi və s. kimi önəmli yazarların yaradıcılığını dərindən mənimsəyən şairin ilk şeiri 1935-ci ildə Dildari təxəllüsü ilə "Ronabi" dərgisində nəşr edilir.

O dövrdə İraqda başlayan etiraz dalğasına qoşulan Yunus Rauf Dildari "Hiva" partiyasının yaradılmasında yaxından iştirak edir. 1940-cı ildə təhsilini davam etdirən Dildari siyasi fəaliyyətini də genişləndirir.

Qazi Məhəmmədin rəhbərliyi ilə 1946-cı ildə mərkəzi Mahabbat olmaqla elan edilən Kürdüstan Demokratik Respubilikasının dövlət himninin müəllifi olması, Dildarini kürd ictimai və siyasi fikirində, eləcə də ümumdünya kürdləri arasında daha sevilən edirdi.

Bu himn hələ də kürdlər arasında ulusal marş olaraq qəbul edilir və hal-hazırda şimali İraq Kürdüstan Muxtariyyatının rəsmi himnidir.

Ömrünün yarısını kürdlərin azadlıq ideyalarına həsr edən və hər cür mübarizə yolunu sınayan Yunus Rauf Dıldari ömrünün bahar çağında 1948-ci ildə 30 yaşında əbədiyyətə qovuşur. Özündən sonra qalan ideyaları və əsərləri, xüsusi ilə haqqında söz açdığımız "Ey rəqib" marşı onun əbədi yaşarlığının əsasını təşkil edir.

Kürdlər və Kürdüstan

Kürdlərin coğrafiyası və yerləşməsi

Əvvəli ötən sayımızda

Ermənilərn, kürdlərin və nisbi sayları haqqında mümkün statistik materialların böyük hissəsi Xarici İşlər Nazirliyinin «Ermənistanda reforma» (1915) rəsmi nəşrində yığcam şəkildə qruplaşdırılmışdır.

1) Baş konsul Adamov kürdlər üç yüz min, ermənilər iki yüz min, türklər iki yüz on min. Bayazid sancağında kürdlər başqa millətlərdən beş dəfə çoxdurlar. (Linç) Müəllifi, Məşəddə baş konsul işləmiş T.M. Sukeslə qarışdırmamalı.

2) «Kürdlər haqqında qeydlər» (Zapiski Kavk. Ot İ.R.Qeoqr. Obh.1897 q 339-368) çap olunmuşdur. Orada kürdlər haqqında ədəbiyyat da var. Xəritədə ermənilərin üstünlüyünün göstərilməsi dəqiq deyil, kürdlərin qərb koloniyası göstərilməyib. İran əliallahilərinin rayonları düz göstərilməyib. Bəzən transkripsiyalar pozulur. Qəbilələrin adları yerə uyğun gəlmir. Ancaq öz-özlüyündə xəritə böyükdür və öz əhəmiyyətini itirməmişdir.

3) The Kurdish tribes of the Ottoman Empire, Y.R.Anthor, S., XXXVIII, 1908 q., (451-486). Bu iş, şübhəsiz, kürdlər haqqında bütün mövcud ədəbiyyatı cəlb etməklə təkmilləşdirilib yenidən çap olunmağa layiqdir. Xəritənin öz sistemi olduqca praktikdir. Qəbilələr sırf coğrafi cəhətdən 5 rayona bölünüb. Hər birinin sərhədində rəqəmlə ayrı-ayrı qəbilələrin yeri göstərilib, onların yarımfəsilləri kiçik hərflərlə qeyd olunub. Xəritədən istifadə üçün qəbilələrin müfəssəl kataloqu əlavə olunub. Bizim əlavədə xəritə ancaq kürdlərin yerini tapmağın göstəricisi ola bilər. Nestorianlar xaçlarla göstərilib, ancaq ermənilərin yerləşməsi qətiyyən göstərilməyib. Və elə bu mənada polkovnik Kartsevin xəritəsi böyük üstünlüyə malikdir. S.M.Saykı eyni familyalı «Ten thousand miles in Persia» kitabının müəllifi Məşhəddə baş konsul işləmiş T.M.Sukeslə qarışdırmamalı.

II
KÜRDLƏRİN TARİXİ

Kürdlərin mənşəyi, daha doğrusu, onların Kürdüstanda ilk dəfə görünməsi çox mübahisəli məsələdir. Klassik yazıçılar1 müasir Kürdüstanın ərazisi ilə əlaqədar kürd adına çox oxşayan bir sıra adlar xatırladırlar. Son vaxtlara qədər belə qəbul olunmuşdu ki, yeni eradan əvvəl 401-ci ildə Ksenofontun başçılığı ilə 10 min yunan karduxların nəslindən olan kürdlərin qarşısında geri çəkilmişlər. Bu görüş son zamanlar dəyişib. Göstərilən oxşar adlı xalqlar bəzi alimlər tərəfindən iki qrupa ayrılırlar. Onlar birinin məhz karduxilərin ari mənşəyini2 inkar edirlər. Ancaq belə hesab edirlər ki, karduxilərdən şərqdə yaşamış korcios kürdlərin əcdadı olublar. Hər necə olsa da, bizi maraqlandıran bu xalq yeni eradan bir neçə əsr əvvəl Kürdüstan dağlarında oturmuşdu.

1) Kürdlərin adının mixi abidələrində çəkilməsi məsələsi, görünür, həll olunmayıb. Qabaqkı Kur-ti-i adını indi Kir-xi-i oxuyurlar (Bax. Hartman Bohtan, 11,92)

2) Akademik N.Y. Marr belə hesab edir ki, «Karduxi» adı öz formasına görə, bu xalqın urartulara yaxın olduğunu göstərir (özünü «xalda» adlandırırmışlar). Ancaq karduxların qədim dili sonralar köklü surətdə yeni Hind-Avropa dili ilə əvəz olundu. (Bax: «Bir daha çələbi sözü haqqında», Z.B.O.XX, səh.139). N.Y.Marr Kürtilərin karduxlara münasibəti haqqında fikir söyləməyə çətinlik çəkir.

Biz bilirik ki, kürdlər heç olmasa dilinə görə nəinki aridirlər, tamamilə müəyyən İran qrupuna məxsusdurlar. Deməli, onların (ya da dillərinin) vətəni böyük ehtimala görə, şərqdədir1. Ariyalıların ilk yüksəlişi təxminən yeni eradan əvvəl VII əsrə aiddir. Məhz bu dövrdə midiyalılar öz müttəfiqləri ilə Assuriyanı darmadağın edəndə (yeni e.ə.607) kürdlərin böyük hissəsi Qərbə doğru hərəkət etdi. Bununla bərabər yada salmaq lazımdır ki, kürdlərin ən yaxın və çoxəsrlik qonşusu olan ermənilər elə bu zaman Frakiyadan gəlib, Urartu2 çarlığını tutdular (tamam başqa mən-

şəli xalq) və Van gölü3 ətrafında məskən saldılar. Beləliklə, əgər ermənilərin kökü şimali-qərbdədirsə, onda kürdlərin kökü şərqdədir. Bu, elə bil ki, Tavrın dağ qalasını iki yerə parçalayan bir-birinə zidd iki dalğadır.

Qədim fars monarxiyasında kürdlər ayrıca yad olunmurlar. Görünür, onlar Ermənistan əyalətinə daxil imişlər.

Bizim eradan qabaq yaşamış yunan coğrafiyaşünasları (Strabon, Ptolomey və b.) indi Pinakanın Dəclə4 çayı üzərində kiçik yer olan Finiklə eyniləşdirdiyi şəhərlərdən biri olan Korduen (Qordien) vilayətini yaxşı tanıyırdılar.

Arilərin İranda yerləşməsi, ehtimal ki, Şərqdən Qərbə baş vermişdi (B.B.Barğtolbd, İstor. Qeoqr. Ob. Obzor İrana, 1903, str.3,59).

1) Urartuları, ya da indi deyildiyi kimi xaldeyləri xüsusi alarodik xalqlar qrupuna aid edirlər (xetlər, mitannilər, nairlər) sr. B.A.Turaev, İst. drev. vost., II (1914), 46 ıı cild.

2) Bununla belə, başqa bir nəzəriyyəyə görə, ermənilər xetlər və kimieriyalarla müqayisə olunmuşlar. Bax.Xalatyanüğ, Oçerk İstorii Armenii, 1910, 10-20.

3) Ancaq əgər karduxlar və Kürtilərin fərqləri haqqındakı nəzəriyyə ilə razılaşsaq, onda onun dövründə mövcud olan Qoqdozios qədim zamanlarda karduxi adlanırmış, -deyən Strabonun (16, 747) göstərişini nəzərə almaq lazımdı.

Bu Korduenlə yuxarıda adı çəkilən Salmasdan cənubi Həkari ilə qərbə doğru Botana uzanan erməni arşakidlərinin Kortçeyası qismən üst-üstə düşə bilər.

Bu yerlərin taleyinin necə müxtəlif olduğunu mənim Şarmuadan aldığım quru bir icmal göstərəcəkdir. Mərkəzi Kürdüstanın cənub-şərq hissəsi ardıcıl surətdə əhəmənilərdən asılı olan erməni haykan sülaləsinə, Böyük İsgəndərə, erməni arşakidlərinə, Mark Antonio və Kleopatranın oğlu Aleksandra, gah Parfiyanın, gah Romanın vassalı olan, arşakidilərə, sasani Ərdəşir və Şapura, Qaleriyadan İovianayacan Roma imperatorlarına, yenə sasanilərə, Bizans imperatoru Feodosiyaya, sasanilərdən asılı olan erməni arşakidlərinə, yenə də bizanslara nəhayət, ilk ərəb işğalçılarına, keçmiş ərəb vassalları olmuş Arsruninin erməni knyazlarına və 990-1096-cı illərdə çarlıq etmiş ilk müstəqil kürd sülaləsi Mərvanilərə tabe olmuşlar.

Bunun ardınca yenə Şərq işğalçılarının bütöv sırası gəlir. XI əsrdə Səlcuqlar gəldilər. Sonra kürdlər monqollara qarşı əvvəlcə XIII əsrdə Hülakü xana, sonra təxminən 1400-cü ildə bir dəfə Kürdüstanda – Amadey altında çox pis vəziyyətə düşmüş Teymurləngə qarşı vuruşmalı oldular.

1. Adonuq, «Armenię pri Östiana», səh. 418

2. Harmoy, «Sheref-nameh», 1,341-2

Nəhayət, XVI əsrdə Qərbdən yeni işğalçılar, Osmanlı türkləri gəldilər və 1514-cü ildən Kürdüstanın taleyi Türkiyə ilə bağlı oldu.

Kürdüstanı fəth etmiş I Sultan Səlim onun qurulmasını yaxın adamı, əsli Bitlis kürdü1 olan tarixçi hakim İdrisə tapşırdı. Güman edirdilər ki, İdris siyasi məqsədlərə görə, kürdlərin ermənilər yaşayan rayonlarda yerləşdirilməsinə kömək edib. Ancaq daha doğru düşünmək olardı ki, kürdlər şimaldan qismən köçəri, qismən də xristianlığı sıxışdıran hakim islamın tərəfdarı kimi xeyli qabaq yayılmışlar. Məsələn, məlumdur ki, məşhur Səlahəddinin Ravəndi qəbiləsindən olan ulu babaları hələ X əsrdə İrəvan quberniyası2 dairəsində, Dvin ətrafında köçərilik edirdilər (İrəvan quberniyası).

Kürd salnaməsində deyilir ki, Ruzeki qəbiləsi Bitlis və Xazonu hansısa gürcü knyazı Daviddən alıb, elə orda da kürd sülaləsinin Bitlisdə yerləşməsinin 837-ci ilə aid olduğu göstərilir. Bəlkə bu tarixi bir qədər böyütmək lazımdı. Ancaq ola bilsin ki, göstərilən hadisə X-XI əsrlərdən gec baş verməmişdir3.

Şübhə yoxdur ki, kürdlər daima erməni çarlığının hissələrini tədricən zəbt etmişlər və bu, XI əsrdə sona çatmışdı. Onlar bir çox yerlərdə, öz qədim ərazilərində oturmayıblar. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, bu məsələ yeni deyil, çoxəsrlik tarixə malikdir. Qədim Ermənistanın bizim günlərin kürd-erməni etnoqrfiyasına çevrilməsi bununla izah olunur.

1) Onun haqqında müqayisə et Sheref-nameh, III, 208,531

2) Sheref-nameh, II (t.e. tom 1, çast 2), str. 76.

3) Sheref-nameh (tərcümə) III, 34, 224, 239. Bu əfsanə kürd xalqı arasında bu günə qədər yaşayır (Muş və Kabilcos arasında) Sayüksın məqaləsinə bax. Charmoy (IV.213) belə hesab edirdi ki, adı çəkilən David 1027-ci ildə taxta çıxmış, erməni Arsruni xanədanından olan Sepexerimin oğludur. Digər tərəfdən isə, əfsanənin gürcü knyazının adı ilə adlanması xarakterikdir. Mənə verilən məlumata görə, 1001-ci ildə vəfat etmiş David Kuropalat şəraitə daha uyğun gələ bilərdi. Salnamə gürcü və ermənini tamamilə ayırır. Məsələn, Bitlisdə qədim erməni kilsəsinin məscidə çevrilməsini xatırladır (III, 25)

Sultan Səlimin vassal vəziyyətinə saldığı kürd knyazlıqlarının əlvan təsvirini vermiş məşhur kürd salnaməsi «Şərəfnamə» XVI əsrin sonuna aiddir. Qərbi Fəratın sol sahili və demək olar ki, şərqi Fəratın bütün axını boyunca (Murad-Su) islamın yayılmasından sonra öz qəbilələrini yaratmış hakim kürd knyazları tərəfindən tutulmuşdu.

Demək olar ki, başçısı «Şərəfnamə» salnaməsinin müəllifi Şərəfəddin xan olan Bitlis ən böyük knyazlıq idi. O, təfsilatı ilə öz mülkünün diqqətəlayiq yerləri, məscid və bazarları, elm adamları və s. təsvir etmişdi. Salnamədə xalis kürd soy məğrurluğu ilə uzun nəsil tarixi, müharibə səhnələri, qəbilələrin köçürülməsi, Türkiyə və İran arasında bu günə qədər davam edən mübarizə də həmişə qeyri-müəyyən vəziyyətdə qalması sadalanır.

«Şərəfnamə» kürdlərin sərbəst yaşamaları barədə belə yazır: «Ən böyük sultanlar və yüksək potentatlar heç vaxt onların ölkələrinə, torpaqlarına qəsd etmirlər. Onlardan lazım olduğu qədər köməkçi qoşun kimi istifadə etmək üçün hədiyyələr almaqla məhdudlaşır, onların sədaqət və itaətindən razı qalırdılar». Yalnız XIX əsrdə bunun sonu çatdı. Böyük türk islahatçısı II Sultan Mahmud I Sultan Səlimin işini sona çatdırmaq, demək caizsə, Kürdüstanı yenidən istila etmək qərarına gəldi və bu, 1834-cü ildə Məhəmməd Rəşid paşa tərəfindən yerinə

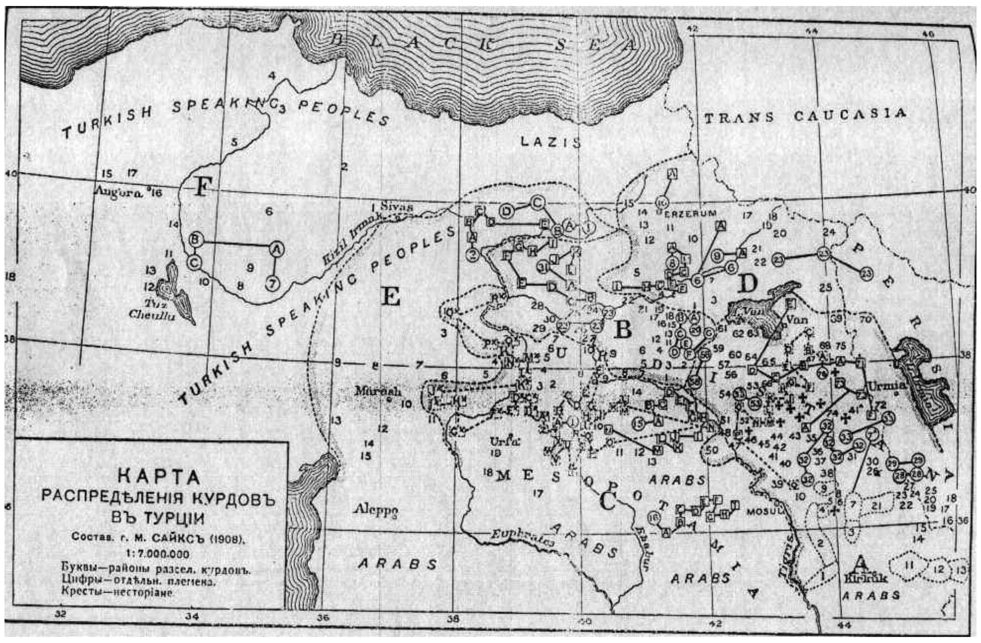

yetirildi. Bu vaxtdan etibarən kürdlər qismən türk təbəəsi oldular. Lakin elə burada, 1843-46-cı illərdə Bədir xanın başçılığı altında ilk kürd üsyanı baş verdi. Ancaq bu ermənilərlə yox, içində ingilis missionerləri olan nestorianlarla qırğın və soyğunçuluq şəklində baş verdi. Bədir xana qarşı qoşun göndərildi, o, məğlub olub Kritə sürgün olundu.

1) «Sherefnameh» II, 34

Krım müharibəsi zamanı Bədir xanın qardaşı oğlu və rəqibi Yezdanşirin başçılığı ilə artıq əsl xalq hərəkatı baş verdi. Türk ordusu şimala gedəndə, Yezdanşir Həkari və Botanda üsyan qaldırdı və 1855-ci ildə Bitlis və Mosulu, sonra isə Vandan Bağdada qədər bütün məkanı tutdu. Türk qoşunları Syerdada məğlub oldu və üsyançılar bütün türk məmur və qarnizonlarını qırdılar. Ancaq maraqlıdır ki, xristianlara qarşı asayişin pozulması baş vermədi. Əksinə Kürdüstanda yaşayan nestorianlar, hətta yunanlar da üsyançıların bayrağı altında dayandılar. Yezdanşir neçə dəfə rusların yanına öz adamlarını göndərdi, bizim qoşunla birləşməyi təklif etdi, ancaq qarşılıqlı məktublar yetişmədi və biz 1855-ci ilin yazında hərbi hərəkata yenidən başlayanda Yezdanşir, ingilis konsulluğunun casusu Nimrud Rassamın1 vədlərinə inanaraq təslim oldu və tutulub Konstantinopola aparıldı. Bundan sonra üsyan öz-özünə yatırıldı. Yeri gəlmişkən, türk qoşunlarına üsyanı yatırdıqları üçün xüsusi medal verilmişdi. Yezdanşir özü isə xalq qəhrəmanı oldu. Məsələn, Sotsinin kürd ədəbiyyatı məcmuəsində onu tərənnüm edən mahnılar vardır.

(Ardı var)

Səhifəni Hazırladı: Tahir Süleyman

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 7

İtirdiyimiz tarixi yurdlar: Dərələyəz mahalı

Mahal şimalda Basarkeçər yaylası, şərqdə Zəngəzur silsiləsi, cənubda Ələyəz dağları, qərbdə isə Səlim aşırımı yerləşən hündür dağlarla əhatə olunmuşdur. Ümumi sahəsi 2304 kv.km-dir. Ən qədim dövrlərdən azərbaycanlıların məskunlaşdığı Dərələyəz-Ələyəz dərəsi toponimi orta əsrlərdə inzibati-ərazi bölgüsü mənasında işlənməklə, geniş ərazini əhatə emişdir. XVIII əsrin əvvəlində Osmanlı dövlətinin idarəsi altında olmuş Naxçıvan sancağının 14 nahiyəsindən biri də Dərələyəz idi. Bu dövrdə Dərələyəz nahiyəsi 102 kəndi əhatə edirdi. Xalq bölgüsünə görə, 3 hissəyə ayrılırdı: Şərqi Dərələyəz, Qərbi Dərələyəz və Şərurun dağlıq hissəsi.

Türkmənçay müqaviləsindən (1828) sonra Rusiyanın tərkibinə daxil edilən Dərələyəz bölgəsi İran və Türkiyədən buraya köçürülən ermənilərin hesabına etnodemoqrafik dəyşikliklərə məruz qalmışdır. Köçürmələrə qədər bölgədəki ailələrin 94,1%-ni azərbaycanlılar, 5,8%-ni ermənilər təşkil edirdisə, köçürmələrdən sonra erməni ailələri 25,8%-ə çatmışdır. 1870-ci ildə Dərələyəz İrəvan quberniyasının tərkibndə yaradılan Şərur-Dərələyəz qəzasına daxil edilmişdir. 1897-ci il məlumatına görə,

Dərələyəzin sahəsi 2972,3 kv.km, əhalisi 76551 nəfər idi. Əhalinin 70,5%-i azərbaycanlı, 27,5%-i erməni olmuşdur. 1918-1920-ci illərdə Dərələyəzin azərbaycanlı əhalisi dəhşətli soyqırıma məruz qalmış, sağ qalanlar isə öz doğma yerlərini tərk etməyə məcbur edilmişlər. Sovet hakimiyyəti illərində Dərələyəz bölgəsi heç bir əsas olmadan, Azərbaycandan qoparılıb Ermənistana verilmişdir. Bütün 20 əsr boyu azərbaycanlılara qarşı aparılan soyqırım siyasəti nəticəsində onlar Qərbi Azərbaycandan (indki Ermənistan), o cümlədən Dərələyəzdən zorla deportasiya olunmuşlar.

Ermənistan SSR rayonlaşdırılan zaman Dərələyəz mahalı Keşişkənd və Soylan rayonlarına bölünmüşdür. Dərələyəz (dəyişdirilmiş adı Ayotsdzor) dağ silsiləsi Arpa çayı ilə Naxçıvan çayı arasındadır.Şərqdə Zəngəzur zirvəsinə qovuşur.Uzunluğu 70 km,ən hündür zirvəsi Kükü dağıdır (h.3120 m).

Görkəmli şəxsiyyətləri[redaktə]

Həsən Mirzəyev - filologiya elmləri doktoru, dilçi-türkoloq, Əməkdar elm xadimi, professor. Zəhmət Şahverdiyev - Naxçıvan Dövlət Universitetinin Azərbaycan tarixi kafedrasının müdiri, Tarix elmləri doktoru, dosent

İsa Alıyev - İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, İ.e.doktoru.

Tofiq Yusif - şair, publisist, Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin və Mətbuat Şurasının üzvü,"Qızıl Qələm" və "Məmməd Araz" mükafatları laureatı.

Zakir Şəhriyaz - şair, Azərbaycan Aşıqlar Birliyinin üzvü, "Qızıl Qələm" və "Ustad sənətkar" mükafatları laureatı.

Maşallah Abdullayev — Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı.

Alim Dərələyəzli (d.18 may, 1953, Gəncə) - şair.

Barat Rza oğlu Nuriyev - riyaziyyat e.d.,professor,1985Ümumittifaq Lenin Komsomolu Mükafatı laureatı.

(Vüqar Əsgərov)- Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Respublika Xatirə Kitabı Redaksiyasının böyük redaktoru, Qızıl Qələm mükafatı laureatı.(Əsərləri: Azərbaycanın Milli Qəhrəmanları(2005, yenidən işlənmiş variantda 2010, Bir Ovuc Torpaqdır Yarama Məlhəm 2011,Sinəmdə Yurd Dağı Var 2012)

Rövşən Cəbrayılov, Almaniya bölgə müxbiri

Suriya böhranı: "Zeytun Budağı" əməliyyatının Afrindəki həyata təsiri

"Zeytun Budağı" əməliyyatı Afrin şəhərindəki gündəlik həyatı alt-üst edib. Şəhərdən BBC Türkcəyə məlumat verən jurnalist və mülki şəxslər əməliyyatın həyata necə təsir göstərdiyi barədə danışıblar.

"Kəndlərdən Afrinə köç var - Afrindən kənara yox"

BBC Türkcəyə danışan mənbələr bildirir ki, Türkiyə sərhədindəki bir çox kəndin sakinləri Afrin mərkəzinə üz tutur. Bu arada əhalinin Afrindən kənara çıxmadığı bildirilir.

Bir kənd sakini deyib ki, Suriya hakimiyyətinin əlində olan ərazilərə aparan Hələb yoluna Suriya əsgərləri və şiə silahlıları nəzarət edir. Bu yolla yalnız ərzaq daşıyan avtomobillərin hərəkətinə icazə verilir. Daha bir yerli mənbəyə əsasən "insanlar şimala, Türkiyəyə gedə bilmir, çünki sərhəddə bombardmana tuş gələ bilərlər. İdlibə də getmək mümkün deyil, çünki oradakı islamçıların pis rəftarı ilə üzləşə bilərlər.

Rejim (Bəşər Əsəd hökumətinin

əlindəki ərazilər - red.) bölgəsinə də gedə bilməzsən, rejimlə uzun illərdir ki, problemlər yaşanıb".

"Ölənlər arasında mülkilər də var"

Küçələrdə fəallığın səngidiyi, mağazaların çoxunun bağlandığı və gündüzlər açılan bəzi mağazaların axşama doğru bağlandığı bildirilir. Həmişə açıq olan yerlər yalnız xəstəxanalardır. BBC Türkcəyə danışan şəhər sakinləri, yanacaqdoldurma stansiyaları və fabriklərə hava hücumları nəticəsində ölənlər arasında bir çox dinc sakinin olduğunu bildirir.

"Bir çox evlərdə zirzəmilər var, əhali ərzaq ehtiyatları hazırlayıb"

Evlərin çoxunda zirzəmilər var və hava hücumları vaxtı insanların oraya sığındığı bildirilir. Afrində illərdir ki, əməliyyat ehtimalı barədə xəbərlər dolaşıb və dinc əhalinin bunun üçün hazırlıq gördüyü bildirilir. Buna görə şəhər sakinləri öz evlərində ərzaq və təsərrüfat mallarını tədarük ediblər.

"Mülkilər silahlanmaya başladı"

Bəzi yerli mənbələr, mülkilərin də silah aldığını bildirir. Türkiyə prezidenti Recep Tayyip Erdoğan Afrin sakinlərinin çoxunun ərəblərdən ibarət olduğunu deyəndən sonra kürdlər şəhəri tərk etməyə başlayıb.

"Müxalifətlə əlaqədar narahatlıq"

Suriyalı müxalif qrupların əməliyyatda iştirakı da narahatlıq doğuran amillərdən biridir. Mənbələrdən birinə əsasən Azad Suriya Ordusu (ASO) tərəfindən mümkün talançılıq və qadınlara təcavüzlə bağlı narahatlıqlar yaşanır.

"Ən çox reaksiya Rusiyaya verilir"

BBC Türkçe-yə danışan yerli jurnalist əməliyyatla əlaqədar olaraq həm Rusiya, həm ABŞ və həm də ki Suriya hökumətlərinin reaksiyasına münasibət bildirib. O, ən böyük məyusluğun Rusiya ilə bağlı olduğunu deyir. "Biz burada illərdir ki, rahat yaşayırıq, bütün münaqişələrdən kənarda qaldıq və bizə bunu niyə etdiyini anlamırıq. Rusların nəyin qarşılığında buranı buraxıb getdiyini başa düşmürük."

"Əlaqələr məhdudlaşdı"

Faktiki olaraq ətraf bölgə ilə fiziki əlaqələrdən məhrum olan şəhərdə infrastrukturunda çətinliklər yaşanır. Əməliyyatdan dərhal sonra Türkiyə vasitəsilə internet şəbəkələrinə çıxışın yararsız halda olduğu deyilir. Çətinliklər telefon rabitəsində də yaşanır. Belə ki, Afrinə telefon etmək üçün eyni nömrəyə saatlarla zəng eləməli olursan. Elektrik cərəyanı vaxtaşırı kəsilsə də, ümumən təchizatın mövcud olduğu bildirilir.

"YPG silahlıları gündüz yox, gecə çıxırlar"

Daxil olan məlumatlara görə, YPG silahlıları gündüzlərdən daha çox gecə çağları fəal olur. BBC Türkcəyə danışan mənbələr YPG döyüşçülərinin gündüz gözə dəymədiyini deyib. Bildirilir ki, ASO qüvvələrinin gündüz nəzarət altına aldığı bəzi yerlər gecə çağlarında YPG hücumlarına məruz qalır. ***bbc.com***

İraq Ərəbistan sərhədinə ordu yeritdi

Sərhəddəki səhranın İŞİD-dən təmizlənməsi əməliyyatları başlanılıb. İraq ordusu Səudiyyə Ərəbistanı ilə sərhəddəki səhranın İŞİD-dən təmizlənməsi əməliyyatlarına başlayıb. Din.az

Axar.az-a istinadən xəbər verir ki, bunu "Əl Sumariya" televiziyasına açıqlamasında İran ordusunun Ənbar vilayətindəki qüvvələrinin rəhbəri general-mayor Mahmud Falyaxi söyləyib. Onun sözlərinə görə, əməliyyata ordu ilə bərabər, polis və İŞİD-ə qarşı ABŞ-ın rəhbərlik etdiyi koalisiya da qoşulub.

Qeyd edək ki, İraq ordusu Suriya ilə sərhəddə yerləşən Ənbar vilayətini İŞİD-dən keçən ilin dekabrında təmizləyib. ***Din.az***

Türkiyə: Afrin əməliyyatına qarşı söz deyən 40-dan çox adam həbs olunub

Türkiyənin Suriya sərhəddində başlatdığı hərbi əməliyyatı sosial mediada və televiziya proqramlarında verdiyi tənqidi şərhə görə həbs edilənlərin sayı 40-ı keçib. Diyarbəkirdə və Ankarada saxlananlar arasında Xalqların Demokratik Partiyası (HDP) və Demokratik Toplum Konqresi (DTK) rəhbərləri və jurnalistlər də var. Diyarbəkirdə saxlanan DTK rəsmisi Leyla Güvən "xalqı kin və düşmənçiliyə təhrik etməkdə" suçlanır. O, Sterk TV-də bildirib ki, "əgər Afrində bir şey baş verərsə, keçmişdə olduğu kimi ayağa qalxacaqlar".

Diyarbəkirdə oxşar ittihamlarla saxlananların sayı 30-u ötüb. Eyni ittihamlarla Ankarada 10-dan çox adam üzləşib.HDP-nin Adanadan olan millət vəkili Meral Danış Beştaş baş nazir Binali Yıldırımın cavablandırması tələbi ilə Məclisə sorğu göndərərək həbslərlə bağlı izahat istəyib.

"Hansı qanunda müharibəyə qarşı mübarizə cinayət kimi təfsir olunur?" Türkiyə ötən həftənin sonu Suriya ilə sərhədində hərbi əməliyyatlara başlayıb, Xalq Müdafiə Birliklərinin (YPG) nəzarətində olan Afrinə doğru irəliləyib. ***bbc.com***

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 8

Bərzani Ankaraya qarşı çıxdı - Afrin müzakirəsi

Bərzani Ankaraya qarşı çıxdı - Afrin müzakirəsi-Bərzani hakimiyyəti Türkiyənin "Zeytun budağı" əməliyyatından narazılığını ifadə edib. Xalqinfo.az xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə mətbuatı informasiya yayıb.

İraq Kürd Muxtariyyətinin parlamentində keçirilən iclas zamanı Türkiyənin Afrində keçirilən "Zeytun budağı" əməliyyatı qınanılıb.

Qeyd edək ki, bir qədər əvvəl İngiltərə mətbuatına açıqlama verən Məsud Bərzani Türkiyənin "Zeytun budağı" əməliyyatını dayandırmalı olduğunu bildirmişdi. ***Xalqinfo.az***

Afrin əməliyyatına qarşı söz deyən 40-dan çox adam həbs olunub

Türkiyənin Suriya sərhəddində başlatdığı hərbi əməliyyatı sosial mediada və televiziya proqramlarında verdiyi tənqidi şərhə görə həbs edilənlərin sayı 40-ı keçib. Diyarbəkirdə və Ankarada saxlananlar arasında Xalqların Demokratik Partiyası (HDP) və Demokratik Toplum Konqresi (DTK) rəhbərləri və jurnalistlər də var.

Diyarbəkirdə saxlanan DTK rəsmisi Leyla Güvən "xalqı kin və düşmənçiliyə təhrik etməkdə" suçlanır. O, Sterk TV-də bildirib ki, "əgər Afrində bir şey baş verərsə, keçmişdə olduğu kimi ayağa qalxacaqlar".

Diyarbəkirdə oxşar ittihamlarla saxlananların sayı 30-u ötüb. Eyni ittihamlarla Ankarada 10-dan çox adam üzləşib.

HDP-nin Adanadan olan millət vəkili Meral Danış Beştaş baş nazir Binali Yıldırımın cavablandırması tələbi ilə Məclisə sorğu göndərərək həbslərlə bağlı izahat istəyib. "Hansı qanunda müharibəyə qarşı mübarizə cinayət kimi təfsir olunur?" Türkiyə ötən həftənin sonu Suriya ilə sərhədində hərbi əməliyyatlara başlayıb, Xalq Müdafiə Birliklərinin (YPG) nəzarətində olan Afrinə doğru irəliləyib. ***bbc.com***

2 milyondan çox iraqlı öz ev-eşiyinə qayıdıb

İraqın miqrasiya naziri deyib: İndiyədək İŞİD terrorçularının cinayətlərinə görə öz ev-eşiklərindən didərgin düşmüş 2 milyon yarım iraqlı öz evlərinə qayıdıb. Sinxuanın verdiyi məlumata görə, İraqın miqrasiya naziri Casim Məhəmməd Əl-Caf deyib: Hal-hazırda didərginlərin öz evlərinə qayıtmaları bu nazirliyin və İraqın ali imdad komitəsinin ən əsas məşğul olduğu məsələdir. Əl-Caf deyib: Didərginlərin öz evlərinə qayıtmaları əməliyyatı

davam edir və Əl-Ənbar və Neynəva vilayətlərində bu əməliyyatlar qənaətbəxşdir. İraqın miqrasiya naziri müxtəlif qurumlardan istəyib ki, İŞİD-in işğalından azad olunan bölgələrdə lazımı xidmətlərin təqdimini gücləndirsinlər. İraqın Miqrasiya Naziriyinin bildirdiyinə görə, Əl-Ənbar, Səlahəddin və Neynəva vilayətləri, eləcə də Dəyalə və Kərkük vilayətlərindən 5 milyon insan didərgin düşüb.

İraqın baş naziri Heydər Əl-İbadi bu ölkə parlamentinin son iclasında bildirib ki, onun hökuməti didərginləri öz ev-eşiklərinə qaytarmağa və onlara ilkin xidmətlər təqdim etməyə çalışır. ***azeri.sahartv.ir***

ABŞ Suriyada Türkiyə ilə toqquşsa NATO dağılacaq

Türkiyənin Afrində həyata keçirdiyi "Zeytun budağı" adlı terrordan təmizləmə prosesi uzandıqca ona baxışlar – münasibətlər də formalaşır. Ən maraqlısı isə Rusiyanın daha əvvəllər şübhəli görünən mövqeyinin aydınlaşmasıdır. Əvvəllər Moskvanın Türkiyəni aldadacağı iddia edilsə də, bu baş vermədi. Moskva türkləri nəinki aldatmadı, əksinə Amerikadan gələ biləcək təhlükələrə qarşı məlumatlandırdı və hətta yeri gəldikdə onların cavabını özü verdi. Məsələn, Fransa BMT TŞ-nın iclasını çağıranda Kreml Parisi Suriyada ikili oyun oynamaqda, Türkiyənin haqq işinə əngəl yaratmaq istəməkdə, ABŞ-ı isə açıq-aşkar təxribat törətməkdə günahlandırdı. Yəqin ona görə ki, Rusiya düşdüyü çətin vəziyyətdə Türkiyədən başqa halına yanan olmadığını başa düşüb...

Bu gün rəsmi Moskvanın sözlərini Kremllə yanaşı, həm də ekspertlər, millət vəkilləri, dövlətin himayəsindəki media da dünyaya bəyan edir. Bunlardan biri də Rusiya Diplomatlar Birliyidir. Bu Birliyin sədr müavini Andrey Baklanov Afrində baş verənlərdən söz açarkən bütövlükdə Amerikanın Yaxın Şərq planlarını tənqid edib. Baklanov deyib ki, ümumiyyətlə, Yaxın Şərqdə hər hansı fürsətdə və coğrafiyada müstəqil kürd dövlətinin yaradılması mümkün deyil. "ABŞ-ın hər mənada dəstəklədiyi bir qrup kürd Yaxın Şərqdə müstəqil kürd dövləti qurmaq istəyir. Amma yanılırlar: ABŞ onlardan öz məqsədləri üçün istifadə edir və məqsədə nail olan kimi onları başlıbaşına buraxacaq" deyib Rusiya Diplomatlar Birliyinin sədr müavini.

A.Baklanov deyib ki, bu gün kürdlərin yaşadıqları ərazilərdə dövlət qurma kimi özəl haqlarının olduğunu demələrinə baxmayaraq, bu fikir absurddur. Çünki həmin bölgələrdə də kürdlər əhalinin böyük əksəriyyətini təşkil etmirlər. Ona görə də ən məntiqli görünəni budur ki, kürdlər özlərini təhlükəyə atmamaq üçün qonşu dövlətlərlə dialoq yolunu tutaraq, gələcəklərinə təminat ala bilsinlər.

"YPG-nin nəzarət etdiyi bölgələrdə yalnız kürdlər yaşamır, onların arasında çox sayda digər xalqların nümayəndələri də var. Hətta bəzi ərazilərdə həmin xalqlar sayca üstünlük təşkil edir. Bunlardan ən çoxu ərəblərdir. Kürdlərin bu gün yaratdığı böyük problem, hətta onların dövlət qurma istəkləri dəstəklənsə belə, gələcəkdə öz ərazilərində mütləq yaranacaq başqa etnik münaqişələrlə əvəzlənəcək. Yəni ancaq kürdlərin yaşayacağı Kürdüstan dövlətinin yaradılması fikri təhlükəlidir. Orada yaşayan ərəblər sabah indiki kürdlərin etdikləri kimi, silahlanıb Kürdüstana qarşı çıxacaqlar" deyib A.Baklanov.

Rusiyalı istefada olan polkovnik Dmitri Trenin isə bildirir ki, ilk vaxtlar bir çoxları Moskvanın Afrin əməliyyatına qarşı çıxacağını hesab edirdi. Amma onlar başa düşmür ki, burada rusların nə əbədi müttəfiqi var, nə də düşməni. "Sadəcə, milli maraqlarımız mövcuddur və ona uyğun addım atırıq. Rusiyanın məqsədi ötən il əldə edilən hərbi razılaşmaları Suriya daxilində siyasi sabitliyə çevirməkdir. Burada isə nəzərdə tutulur: Suriyanı sərhədləri dəyişmədən əvvəlki sabit vəziyyətinə qaytarmaq, müxtəlif siyasi, etnik və dini qrupların təmsil olunduğu hökumətin təşkili. Yeri gəlmişkən, yeni hökumət Rusiyanın bu ölkədəki hərbi və siyasi varlığına qarşı çıxmamalıdır. Bunu eləmək üçün isə Moskva həm daxildə Əsəd hökuməti və kürdlərlə əməkdaşlıq eləməli, həm də xaricdə Türkiyə, İran və Səudiyyə ərəbistanı ilə razılıq əsasında addımlar atmağa məcburdur. Moskva Türkiyənin PKK ilə bağlı narahatlığını çox yaxşı başa düşür. Amma Moskva kürdlərin muxtariyyət istəyinə də normal yanaşır. Rusların kürdlərə "Əsədin legitimliyini qəbul edin və PKK-dan uzaq durun" təklifi qəbul edilsəydi, güman edirəm Türkiyə Afrində əməliyyat aparmazdı. Amma nəzərə alaq ki, Kreml önün sözündən çıxanları qorumur və əlbəttə, ona görə də Afrindən hərbçilərini çıxarıb, türklərə yaşıl işıq yandırdı" deyən D.Trenin əlavə edib ki, kürdlər "Moskvanın dəstəyi cibimizdədir" düşündülər və Amerikanın arzusuna uyğun olaraq öz bildiklərini etməklə böyük səhvə yol verdilər.

Rus polkovnik onu da vurğulayıb ki, kürdlərlə düşmən deyillər. Amma onlar da Amerikanın dəstəyi ilə nəyəsə nail olacaqlarına dair illuziyalardan qurtularaq Rusiyaya ehtiyaclı olduqlarını anlamalıdırlar. "Rusiyanın Suriya kürdləri üçün planında onlara müəyyən çərçivəsi olan mədəni muxtariyyətin verilməsi nəzərdə tutulur. Çünki biz Suriya və İraqın ərazi bütövlüyünə çox önəm veririk" deyir D.Trenin.

Maraqlıdır, son anda Rusiya Türkiyənin yanında dayanacaq, yoxsa kürdlərin? Polkovnik Trenin deyir ki, əlbəttə Türkiyənin. O əlavə edir ki, eyni mövqeyi ABŞ da bölüşür. Vaşinqton kürdləri dəstəklədikcə NATO müttəfiqi olan Türkiyəni özündən uzaqlaşdırdığını anlayır, amma elə bir an gələcək ki, Türkiyənin daha vacib olduğunu başa düşəcək. "Yəqin bu səbəbdəndir ki, Türkiyə Afrində istədiyini edir və edəcək. Axı arxasında Rusiya dayanır" söyləyir rusiyalı hərbçi.

ABŞ Federal Təhlükəsizlik Bürosunun (FBİ) əməkdaşı Əli Soufanın da eyni mövzuda Birləşmiş Ştatlar mediasında fikirləri yayımlanıb. Afrin prosesindən söz açarkən bildirib ki, Rusiya bu fürsətdən yararlanaraq iki NATO müttəfiqinin arasını vurmaq üçün əlindən gələni edir. "Moskva hər şeydən öncə dünyaya isbatlamaq istəyir ki, ABŞ arxalanası müttəfiq deyil. Görürsünüz, kürdləri dar ayaqda qoyub, çəkildi. Hansı ki, Rusiya bu vəziyyətdə Türkiyə ilə münasibətlərini çox genişləndirib, əməliyyatdan sonra kürdlərlə də əlaqələri əla olacaq. Bilirsiniz niyə, Rusiya Türkiyənin Afrinə yolunu açmaqla kürdlərə ola bilər xəyanət edib, amma əsas odur ki, Amerikanı pis vəziyyətdə qoyub. Buna baxmayaraq, kürdlər Amerikanı

etibarsız bilib, gələcəkdə ümidlərini Moskvada axtaracaqlar" deyib Əli Soufan.

FBİ agenti onu da bildirib ki, tarixən müttəfiq olmalarına baxmayaraq, ABŞ-la Türkiyə çox məsələdə qarşı-qarşıya gəliblər, amma son anda strateji müttəfiqlik narazılıqlara üstün gəlib. "İndi isə vəziyyət daha çətindir. Məsələ sadəcə kürdlər deyil, 15 iyun çevrilişə cəhd, PKK daxilində əcnəbi döyüşçülər, Türkiyədə hökumətə yaxın mediada gündən-günə Amerikanın əleyhinə artan nifrət təbliğatı, Zərrabın tutulması, "S-400"lər və sair kimi bir yığım məsələ var" deyən FBİ əməkdaşı əlavə edir ki, tərəflər bir-birinə münasibətdə ehtiyyatlı davranmalıdır. Xüsusilə də ABŞ. Vaşinqton Türkiyənin sərhədlərində 30 minlik kürd sərhəd gücü yaratmaq istəyəndə bilməliydi ki, bu, Ankaranın milli təhlükəsizliyinə ziddir" deyir Ə.Soufan.

Amerikalı kəşfiyyatçı Türkiyənin yaxın gələcəkdə Menbiçdə gözlənilən hərbi əməliyyatlarından da söz açıb. Deyib ki, çoxlarının fikirləşdiyi kimi, ABŞ və Türkiyənin timsalında iki NATO ölkəsinin orada toqquşması mümkün deyil. Çünki bu olarsa NATO parçalanıb, dağılar… ***hafta.az***

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 9

ABD'den Menbic açıklaması

ABD Savunma Bakanı Jim Mattis, Türkiye ile Menbic konusunu konuştuklarını açıkladı.

Mattis, Türkiye ile Menbic konusunu konuştuklarını, ancak detaylarını kamuoyuna açıklamanın uygun olmayacağına' dair açıklama yaptı.

Ankara'nın Afrin'de yürüttüğü operasyonda Menbic'e genişletme kararlılığına ilişkin görüşmeler yürütüldüğünü ABD Savunma Bakanı Jim Mattis doğruladı.

Öte yandan, Pentagon Sözcüsü Eric Pahon, Menbic'te IŞİD'e karşı sağladıkları kazanımlarda kayıplar yaşamayı hiç istemediklerini söyledi.

Al Hurra kanalına konuşan Pahon, Afrin'de faaliyet gösteren Kürt güçlerinin koalisyonun desteklediği güçler olmadığını, ama Afrin'deki durumdan çok endişe duyduklarını ifade etti. *Nerina Azad*

Kerkük'te 182 Kürt köyü tehdit altında

Kerkük'ün Şivan ve Sergeran kasabalarında yaşayan Kürtler, ithal Arapların zor yoluyla kendilerine ait arazilere el koymaya çalıştığını belirtiyor.

Kasaba sınırları içersindeki arazilerin resmi tapusu Kürt vatandaşlara ait. Ancak bu bölgenin sakinleri, ithal Arapların, "arazileri terk edin yoksa zorla el koyarız" diyerek kendilerini tehdit ettiklerini iddia ediyor. Kerkük Tarım Müdürlüğü'ne ait resmi belgelere göre, 16 Ekim 2017 olaylarının ardından Kürtlere ait 182 köy "zorla boşaltma" tahdidiyle karşı karşıya.

Sergeran kasabasından Kazim Heme Selam adlı vatandaş da, "Kendimi bildim bileli bu topraklar Kürtlere ait. Biz bu sorunun yasa ve mahkeme yoluyla çözülmesini istiyoruz. Elimizde kara tapu var. Yasalar karar versin, topraklar kiminse ona kalsın" dedi. Kerkük İl Meclisi'nin son toplantısında Kardeşlik Listesi üyeleri, vali Rekan Said'i uyararak "araplaştırma" girişimlerini önlemesini istedi.

Rekan Said ise, bu toprakların Tarım Bakanlığı'na ait olduğunu belirterek, "Bakanlık bu toprakları bazı vatandaşlara vermiş. Biz bakanlığın talimnamesini esas alıyoruz, Kürt karşıtlığı yapmıyoruz" diyor. Kerkük'te sunni Türkmenlere ait topraklar da tıpkı Kürt köyleri gibi araplaştırma tehdidiyle karşı karşıya. Fakat Haşdi Şabi'ye bağlı Türkmen birliklerinin varlığı nedeniyle bu tehditler pratikte karşılık bulmuş değil. *Rudaw*

Erbil ile Bağdat petrolde anlaştı

Irak Petrol Bakanı Abdul Cebar Laibi, "Kürdistan ile petrol sorununun yüzde 70'i üzerinde anlaşmaya vardık." dedi. Irak Petrol Bakanı Abdul Cebar Laibi, İngiliz düşünce kuruluşu Chatham Hause ile gerçek-

leştirdiği görüşmesi sırasında yaptığı açıklamada, "Davos'taki Dünya Ekonomi Formu zirvesinde Kürdistan yetkilileri ile görüşmeler yaptık ve petrol sorunlarını çözme yönünde iyi adımlar atıldı." dedi

Cebar Laibi "Erbil ile var olan yüzde 70 petrol sorunun çözme yönünde anlaşmaya varıldı. Sadece çözülmesi gereken Kerkük ve Hurmale sorunu kaldı."şeklinde konuştu. *Nerina Azad*

HDP'den Başkan Barzani'ye kongre daveti

HDP, üçüncü olağan genel kongresine hazırlanıyor. Kongre için yaklaşık 2 bin kişiye davetiye gönderilmesi planlanıyor. Davet edilenler arasında Başkan Mesud Barzani de bulunuyor.

Ankara'da 11 Şubat'ta yapılacak 3. Olağan genel kongre hazırlıkları tüm hızıyla sürüyor. Kongreye Türkiye'den ve dünyanın çeşitli ülkelerinden yaklaşık 2 bin siyasetçiye ve sivil toplum örgütü temsilcisine davet gönderilecek. Davetiyelerin önemli bölümü gönderildi. Başkan Mesud Barzani de davet edilen liderler arasında yer alıyor.

Kongre ile ilgili öne çıkan tartışmalardan birisi yeni eş genel başkanların kim olacağı. Yaklaşık 1.5 yıldan bu yana cezaevinde bulunan eş genel başkan Selahattin Demirtaş daha önce yaptığı açıklamada aday olmayacağını bildirmişti. Onun yerine Mardin Milletvekili Mithat Sancar ile Parti Sözcüsü Ayhan Bilgen'in isimleri öne çıkıyor.

Kemalbay: Tüm Dünyadan Konuklarımız Olacak

Yeniden aday olamayan diğer Eş Genel Başkan Serpil Kemalbay'ın yerine de Iğdır milletvekili Pervin Buldan'ın ismi geçiyor.

Kongre hazırlıklarıyla ilgili Kurdistan24'e açıklamalarda bulunan Kemalbay, "Bu kongre Türkiye halkları için, demokrasi ve barıştan yana olan güçler için çok önemli bir role sahip" dedi.

Kemalbay, kongreye katılımlar ve eş genel başkanlık adayları ile ilgili şunları söyledi: "Kongremize tüm dünyadan konuklarımız olacak. Partilerden, sivil toplum kuruluşlarından temsilciler davet ettik. Komitelerimiz partilere davet gönderiyor. Sayın Mesud Barzani'ye de davet gönderildi. Bütün toplumsal dinamikleri temsil eden kesimlere davet gönderildi.

"Demirtaş Aday Olmayacağını Defaaten Bildirdi"

Bütün kurullarımızda sevgili eş genel başkanımız Selahattin Demirtaş'ın tekrar aday olması yönünde eğilimler çıktı. Fakat Selahattin Demirtaş şu anda hali hazırda bizim eş genel başkanımız ve biz bu süreci onunla birlikte yürütüyoruz. Önümüzdeki dönemde partinin elini kolaylaştırmak için eş genel başkanımız Selahattin Demirtaş adaya olmayacağını defaten bildirdi. Dolayısıyla biz bu tüm kongre ve konferanslardan yine Selahattin Demirtaş demiş olarak çıkıyoruz. Fakat onun rehin olduğunu gözeterek ve kendi kararanı düşünerek yeni eş genel başkanları seçeceğiz. Bir havuz var ve bu havuzda bahsedilen isimler var ama önümüzdeki günlerde netleşecek.

"Adaylar Geleneklerimize Göre Belirlenecek"

Partimizin bileşenlerinin bir geleneği var bizler aday olmuyoruz. Partilerimiz bileşenlerimiz halkımızın ve bütün bu partinin politikaları stratejisi ve eş başkanlık sisteminin aritmetiği düşünülerek planlanıyor. Tabiki her birimize bu görev verildiği zaman bu partide herkes bütün yönetim organlarındaki herkes bu görevi yapmak için gönüllü olur. Fakat böyle bir adaylık söz konusu değil." *nerinaazad.info*

ÖSO, YPJ'li kadına işkenceyi kabul etti; Soruşturma başlatacağız!

Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), YPJ üyesi Barin Kobani'nin cansız bedenine işkence iddiasını kabul etti. ÖSO, söz konusu görüntülerin araştırılması için komite kuracağını açıkladı.

Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), Afrin'de YPJ üyesi bir kadının cansız bedenine işkence edilmesine yönelik iddiaların soruşturulması için bir komite kurulacağını açıkladı. ÖSO'dan yapılan açıklamada, komitenin 'bu iddiaları kanıtlarıyla ele almak ve ilk elden soruşturmak' amacıyla kurulduğu belirtildi.

Dünya Basını Manşetlere Taşıdı

İsminin Barin Kobane olduğu belirtilen YPJ üyesinin Bülbül yakınlarındaki Karna köyünde bulunan cansız bedeninin işkence gördükten sonra teşhir edildiği, bu sırada bir ÖSO üyesinin küfür ederken duyulduğu cep telefonu görüntüleri önceki gün sosyal medyada yayılmıştı. ÖSO komite kurma kararıyla, BBC ve The Guardian dahil bir dizi Batılı medya kuruluşunun internet sitelerinde manşete taşıdığı iddiayı kabul etmiş oldu. ÖSO'nun genelkurmay başkanı sayılan Selim İdris'in imzasını taşıyan açıklamada, Kürtlerden 'halkımız' diye söz edilmesi de dikkat çekti.

Şeriat Vurgusu

Rudaw'ın İngilizce sitesinde yayımlanan ÖSO açıklamasında, şu ifadeler kullanıldı: "Özgür Suriye Ordusu'nun, Kürt halkımızı ve Suriye'de YPG teröristleri tarafından işgal edilmiş topraklarımızı özgürleştirmek amacıyla Zeytin Dalı Operasyonu çevresinde çalıştığını teyit ederiz. Esirlere ve terörist milislerin savaşçılarına, şeriata ve dinimize uygun biçimde davranacağız."

'Sorumlular Cezalandırılacak'

Rudaw'a konuşan ÖSO yetkilisi Zeyad Haji Obeid ise 'böyle bir muameleyi ne ÖSO'nun, ne de Türk ordusunun kabul edeceğini' söyledi. Bu vakanın 'bireysel ve münferit' olduğunu savunarak sorumluların cezalandırılacağını açıklayan Obeid, yaşananları 'Beşar Esad rejiminin askerlerinin yaptıklarına' benzetti. YPG'nin kadın kolu YPJ'den dün gece yapılan açıklamada Kobane'nin cansız bedenine işkence yapılıp teşhir edilmesi kınanmıştı. *Nerina Azad*

İran'da Kürdistan bayrağı cezası

İran'da, 6 Kürde Kürdistan bayrağı açtıkları ve Kürt partilerine destek verdikleri gerekçesiyle hapis cezası verildi. İran Devrim Mahkemesi, Kürdistan bayrağı açtıkları ve 'Kürt partilerine yardım ettikleri' gerekçesi ile 6 Kürt tutukluyu 5'er yıl hapis cezasına çarptırdı. Hengaw İnsan Hakları Örgütü tarafından konuya ilişkin yapılan açıklamada, "Sine kentindeki İran mahkemesi Kürdistan bayrağını açtıkları ve Kürt partilerine yardım ettikleri suçlamaları ile Sine'ye bağlı Merav köyünde yaşayan 6 Kürt için 5'er yıl hapis cezası kararı verdi" dedi. 6 Kürt vatandaşı İran güvenlik güçleri tarafından geçtiğimiz yıl yaz ayında Kürdistan bayrağı açtıkları gerekçesi ile tutuklanmıştı.

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 10

Avrupa'daki aydınlardan Merkel'e Afrin mektubu

Almanya ve Avrupa'nın diğer ülkelerinden 90'ı aşkın sanatçı, oyuncu, yönetmen ve akademisyen, Almanya Başbakanı Angela Merkel ve Dışişleri Bakanı Sigmar Gabriel'e açık bir mektup yazarak Türkiye'nin Afrin harekâtına karşı tavır alma çağrısında bulundu.

Açık mektubu imzalayanlar arasında bulunan Stuttgart Tasarım, Sanat ve Medya Yüksek Okulu'ndan Prof. Peter Ott, "Türkiye'nin Afrin'e saldırısı karşısında Alman siyasetinin göstermiş olduğu pasifliği" eleştirdiklerini belirtti.

Mektupta, siyasilere "Avrupa'nın değerlerini inandırıcı bir şekilde savunma ve somut olarak demokrasi, uluslararası hukuk ve insan hakları için çaba gösterme" çağrısı yapıldı. Ayrıca Avrupa Birliği ve Almanya'nın, "Türk hükümetinin Suriye'ye yönelik saldırısına derhal son vermesi için eldeki bütün imkânlarla mücadele etmesi" gerektiği ifade edildi.

Mektupta Afrin'de "demokratik bir toplum kurma" çabası gösterildiği belirtilerek, bunun desteklenmesi gerektiğine işaret edildi. Almanya'nın "Ümit veren bu gelişmenin bölgesel rejimler, özellikle de NATO ortağı olan ve savaş araçları sevk edilen Türkiye tarafından yerle bir edilmeye" çalışılması karşısında sessiz kalmaması ve durumu görmezden gelmemesi gerektiği ifade edildi.

Mektupta, Başbakan Merkel ve Dışişleri Bakanı Gabriel'e nüfuzlarını kullanarak dış politikadaki sorumluluklarına uygun bir tutum izlemeleri çağrısında bulunuldu.

Mektubu imzalayanlar arasında oyuncu Peter Lohmeyer, yönetmen Ayşe Polat, aktris Maria Schrader, sanatçı Daniel Richter, yönetmen Yüksel Yavuz gibi isimler bulunuyor. **Nerina Azad**

Kürdistan Parlamentosu'ndan Afrin açıklaması

Kürdistan Parlamentosu, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin (TSK) Afrin'e düzenlediği operasyonu kınadığını açıkladı. Kürdistan Parlamentosu bugün Afrin gündemiyle bugün toplandı.

Toplantıda, TSK'nin Afrin'e düzenlediği operasyonun yanı sıra kentteki sivillerin durumu ele alındı.

Kürdistan Parlamentosu'ndan toplantının ardından yapılan açıklamada, Güney Kürdistan halkının operasyona karşı tavrı ve alınması gereken önlemler sıralandı. Türkiye'nin Afrin'e yönelik askeri operasyonunun kınandığı açıklamada, Birleşmiş Milletler (BM) ve uluslararası toplumdan operasyona karşı acil tavır talebinde bulunuldu.

Kürdistan Parlamentosu, "Türkiye'yi uluslararası hukuk ve komşuluk haklarına saygı duymaya" davet ettiği açıklamasında, insan yardım örgütlerinden de Afrin'deki sivil halk için yardım talebinde bulundu.

Açıklamada Afrin ve Rojava için de atılması gereken adımlar da şu şekilde sıralandı: Rojava ve özellikle de Afrin'e ulaştırılacak insani yardım ve sağlık malzemeleri için Rojava ile Kürdistan Bölgesi arasındaki sınırlar açık tutulmalı.

Rojavalı güç ve siyasi taraflar, karşı karşıya kalınan tehlikeleri göz önünde bulundurarak, çelişkilerini bir tarafa bırakmalı, diyalog ve birbirini kabul etme yolunu denemeli, ulusal birliği sağlama ve kazanımlarını korumaya dönük adımlar atmalı. **Rudaw**

Afrin'de Siviller Öldükçe Güçlenmek!

Kimisi de Efrin'i, Ankara'daki hesaplaşmanın, Ankara'yla hesaplaşmanın bir aracı haline getirmeye çalışıyor. Bölgesel ve uluslararası güçlerin Efrin politikalarıyla ilgili somut verilere sahip değiliz, neler olacağı belirsiz.

Türk devleti Zeytin Dalı adını verdiği harekat ile Efrin'e doğru yaklaşıyor. Harekata karşı hat oluşturmaya çalışanlar harekat başarısız olursa Erdoğan'ın sonunun getirilebileceği hesaplarını açıkça yapıyor. Harekatın Kürdlerin varlığına yönelik olduğu da ifade ediliyor.

Yine bir atmosfer yaratıldı ve bazı insanlar bunun etkisi altına girmiş görünüyor. Kürdler, Kürd dostları ve aktivistler 'demokratik devrimci silahlı saflara' ya da alanlarda protesto gösterilerine davet ediliyor.

Aynı hesaplar ve çağırılar hendek döneminde de yapılmıştı. O dönem intihar bombaları ve bomba yüklü araçlarla Türk ordu ve polisinin kımıldayamaz hale getirileceği, hendeklere gömüleceği, 'Erdoğan'ın gideceği'

yazılıp söyleniyordu. Diyarbakır'da hendekleri desteklemeye çağırılan toplum çağrıları yanıtsız ve çağrıyı yapanları yalnız bırakmıştı.

Hendeklerin içinde evleri olan sivillerin evlerini terk etmemeleri için ellerinden geleni yaptılar. Diyarbakır sokaklarında eşyasız, parasız ve soğukta kalan ailelere yardım için çırpınan gönüllülere 'Siz bu insanlara yardım yaptıkça Sur'da kalmış sivillerin çıkışlarını da hızlandırıyorsunuz! Yardım yapmayın!' deniyordu ama kimse bu çarpık mantığı dinlemedi.

Türk ordusu ve polisi hiç acele etmeden ilerledi ve aylar süren operasyonların ardından sonuca ulaştı. Hendekler sayesinde bu türde tecrübe kazandı ve işin içinden çıkılamadığı durumlarda başka yerlerde hendek kazıp tatbikat yapıldığı basına yansıdı. Sur'da yapılanın aynısı Cizre ya da Şırnak'ta birebir uygulandı ve hendek kazanlar hep aynı ağır sonucu aldı ancak, devlet güçleri Sur'da yaptığı hataları, eksikleri diğer yerlerde tekrarlamadı.

Şimdi de benzer bir sürecin başındayız; bu kez de "Efrin Direnişi!"

Harekat yapanlara karşı içeride iki farklı muhalefet var. Bir taraf harekatı destekliyor ancak Esad ile işbirliğini şart koşuyor. Savaş karşıtlarının da kulak kabarttığı öteki muhalif taraf ise Efrin'de savaş yoluyla Erdoğan'ın düşürülebileceğini ve Türk ordusunun reorganizasyonun yapılabileceğini düşünüyor ve bu kesim özellikle Avrupa'dan ve yine özellikle Almanya'dan sesleniyor. Erdoğan düşerse yerine Akşener ya da Kılıçdaroğlu gelse, bu dönemde devletin ve Erdoğan'ın reflekslerinden farklı bir tutum sergileyeceklerinden demek ki eminler!

Efrin'deki mevcut güç de Erdoğan'ın sonunu getirmek isteyen tarafla ittifak halindedir. Böyle bir ittifak anlaşılır zira az çok benzer kök ve anlayıştan geliyorlar ancak, peki ya Kürdlere ne oluyor? Kürdlerin sorunu ve görevi bu değildir, olmamalıdır. Bireyler ve sistemlerle mücadele etmemeliyiz. Süreçleri kendi haklarımız, yaşantımız, geleceğimiz açısından tartışmalı, düşünceyi ve yaşantıyı kalıplayan anlayışlardan sıyrılıp rasyonel bakabilmeliyiz.

Bizler üretkenlik ve hukuk ile ve güvence altına alınmış haklarımızla yaşamak istiyoruz. Perişan edilmiş kentlerimizin ekonomik, mekansal, eğitim ve sosyal olarak toparlanması zaman alacak. Gizlimiz saklımız, illegal tarafımız, silah ve şiddetle ilişkimiz ve işimiz yok, vesayet altında değiliz ve tarihselliğimizle kendimizi ifade ediyoruz. Taleplerimiz nettir, basittir ve acildir.

Sivillerin nasıl korunacağını, neden korunamadığını değil de siviller öldürülünce dile getirenleri, bu ölümler ekseninde hesaplaşma içine girenleri; sivil insanlarımızın katledilmesini saflaşmayı artırıcı, taraftar kazandırıcı, teşhir ve adalet aracı bir kanıt olarak kullanmayı amaçlayanları ya da sivillerin katledilmesini görmezden gelenleri, umursamayanları, kılıf uyduranları da fark etmek ve onlara karşı toplumu uyarmak gerekiyor. Benzer anlayışta olanlar ya da çıkarları uğruna bu anlayışta ortaklaşanlar Kürd olsun ya da olmasın bizim ve insanlığın dostu, savunucusu değildir.

Sivilleri koruma, çatışma bölgelerinden çıkarma gayretlerine destek vermek gerekirken, sivillerin ölümü üzerinden politika sürdürenlerden uzak durmak gerekiyor.

Tıpkı hendek sürecinde olduğu gibi: Eğer siz Efrin'de yaşayan sivillere, halka yine 'direnişçi' dersi eniz, Efrin'e acele etmeden ilerleyenler de onlara yine 'milis' gözüyle bakar ve bakacaktır. Devlet güçleri hendeklere nasıl yaklaştıysa Efrin'e öyle yaklaşıyor.

'Efrin direnişi' adı altında propaganda yapanlar 'Efrin'de halkın direneceğini ve böylece (yine) tüm bölge (Ortadoğu) ve Türkiye halklarının kazanacağını, Efrin halkının yerini terk etmemesi gerektiğini, sonun yani zaferin yakın olduğunu, Efrin direnişinin insanlık onurunu temsil ettiğini' öne sürerek, 'demokratik güçlere' çağrıda bulunuyor. Bir taraftan da Efrin'in kontrolü Şam'a yani Arap devletine devredilmeye çalışılıyor.

Kimisi de Efrin'i, Ankara'daki hesaplaşmanın, Ankara'yla hesaplaşmanın bir aracı haline getirmeye çalışıyor. Bölgesel ve uluslararası güçlerin Efrin politikalarıyla ilgili somut verilere sahip değiliz, neler olacağı belirsiz.

Efrin yıkılacak gibi görünüyor ancak sivil halktan ölümlere engel olunabilir. Sivil insanlar ölmek zorunda değil, onların ölümünü izlemek zorunda da değiliz. Efrin çevresinde ve merkezinde çatışma riski sona erinceye, çatışmalar bitinceye kadar Efrin'den siviller bir an önce güvenle tahliye edilebilir ve yine güvenli ikamet alanlarına 'geçici' yerleşmeleri sağlanabilir.

Bunun için demokratik ve diplomatik yollar denenebilir, bağımsız gözlemciler eşliğinde tahliye başlatılabilir, böylece bundan sonraki her aşamadan korunmaları sağlanabilir. Siyasi partiler, sivil toplum kuruluşları, bağımsız aktivistler sivillerin tahliyesi için harekete geçebilir.

Efrin Kürt şehridir ancak Efrin Kürt şehri olmasa da yaklaşan felakete seyirci kalınmamalıdır çünkü yaşanacak olan yeni bir kıyamettir, sonuçları hepimizi kahreder. İster kırsalda, ister kent merkezinde yaşasın, Efrinlilere sahip çıkılmalıdır. Sivil Efrinlilerin çatışma bölgelerinden uzaklaştırılmasını herkes olumlu karşılayacaktır. **Nerina Azad**

Pentagon: Türkiye'ye Afrin operasyonunu sınırlama çağrısı yaptık

ABD Savunma Bakanlığı Pentagon'un baş sözcüsü Dana White, Türkiye'den operasyonu sınırlamasını talep ettiklerini söyledi. Operasyonu 'IŞİD'le mücadelede dikkat dağıtan bir şey' olarak nitelendiren White, "Türkiye'den Afrin operasyonunu sınırlamasını istedik çünkü bu dikkat dağıtan bir şey. Türkiye bir NATO ülkesi ve meşru kaygıları var" dedi.

ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon) tarafından Afrin'den yapılan saldırılarla ilgili açıklama yapıldı. Konuya ilişkin soruları yanıtlayan Genelkurmay Başkanlığı Sözcüsü Korgeneral Kenneth McKenzie, Bu spesifik saldırı ile ilgili bilgim yok , 'Türkiye'ye yönelik her saldırıyı kınıyoruz' açıklamasında bulundu. McKenzie, YPG'nin öncülüğündeki Demokratik Suriye Güçleri'ne (DSG) gönderdikleri silahlar konusundaysa, silahların IŞİD'le mücadelenin tamamen

sona ermesinden sonra toplanacağını belirtti. McKenzie, "Bu silahlar IŞİD ile operasyon bittiğinde toplanacak,biliyorsunuz IŞİD'e karşı operasyonlar Fırat Vadisinde devam ediyor- bu ekipmanlar orada DSG tarafından iyi amaçlarla kullanılıyor" dedi. **Nerina Azad**

Amerîka: Pêwîste berî helbijartinan pirsgirêkên Hewlêr û Bexda bên çareser kirin!

Şandeya wezareta derve ya Amerîka bi serokatiya Cîgirê Wezîrê Derve John Sullivan û balyozê Amerîka yê Iraqê Douglas Silliman de li gel serokwezîrê herêma

Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî hevdîtinek pêkanîn.

Li gor malpera fermî ya hikûmeta herêma Kurdistanê derbarê hevdîtinê de daxuyaniya hate dayîn waha ye:

Şandeyeke Wezarerta Derve ya Amerîkayê roja 29.01.2018 bi serokatiya John Sullivan Cîgirê Wezîrê Derve John Sullivan û bi endametiya Balyozê Amerîkayê li Iraqê Douglas Silliman, Cîgirê alîkarê Wezîrê Derve ji bo karûbarên Rojhilata Navîn Andrew Pek, Cîgirê alîkarê Wezîrê Xizîneya Amerîkayê Erik Mayer serdana bajarê Hewlêrê kirin û ji aliyê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ve pêşwazî li wê şandeyê hate kirin.

Di civînekê de ku, Cîgirê Serokwezîr Qubad Talebanî jî amade bû, Sullivan kêfxweşiya xwe bi serdana bo Herêma Kurdistanê nîşan da û got ku piştevaniya Amerîkayê ji bo Herêma Kurdistanê berdewam dibe. Tekîd li ser giringiya têkeliyên navbera Amerîka û Herêma Kurdistanê de hat kirin.

Sullivan ragehand ku Amerîka dixwaze pirsgirêkên navbera Hewlêr û Bexdayê li ser bingeha destûra Îraqê û bi rêya diyalogek cidî bên çareser kirin. Li dor konferensa avadankirina Îraqê ku biryar e li Kuwêtê bê saz kirin, Cîgirê Wezîrê Derve yê Amerîkayê amaje bi wê yekê kir ku di wê konferensê de pirojeyên pêwîst ji aliyê welatên Komelbexiş ve ji bo avadankirina Îraqê bên dabîn kirin û bi pêwîstî zanî Herêma Kurdistanê ji wan pirojeyan sumend be.

Herwiha hêvî xwest ku tenahiya abûrî, siyasî û emnî li deverê bi cî bibe û Herêma Kurdistanê jî careka din wek berê bibe xwedîyê abûriyeka agiring

Nêçîrvan Barzanî bi sipasiya serdanan şandeya Wezareta Derve ya Amerîkayê ji bo Hewlêrê, amaje bi hewil û xebatên Amerîkayê û welatên Hevpeyman ji bo xweşkirina aqarê destpêkirina danûastandin û diyaloga cidî navbera Hewlêr û Bexdayê kir. Pabendbûna Herêma Kurdistanê jî bi çareserkirina hemû pirsgirêkan li ser bingeha destûra Îraqê nîşan da. Serokwezîr ji şandeya mêvan re behsa rewşa siyasî û abûriya Herêma Kurdistanê û arîşe yên êkonomî ku rastî Herêma Kurdistanê hatine kir û got gelek girin e şandeya Herêma Kurdistanê jî di konferensa avadankirina Îraqê de beşdariyê bike daku bikaribe ji pirojeyan sudmend be û pêdawîstiyên Herêma Kurdisdtanê li ware avadankirinê dabîn bike.

Serokwezîr Barzanî diyar kir ku hilbijartinên Herêma Kurdistanê dê bên encam dan û ew piştgiriya prosesa demokarasiyê li Iraqê dikin. ***BasNews***

Ta pişkê budceya Herêma Kurdistanî nebe ji sedî 17 beykot berdewam dibe

Parlemanterê Kurd di parlemantoya Iraqê de Şaxwan Ebdulah ragihand, ne ji desthilata parlemantoya Iraqê ye ku guhartinê di yasaya budceya Iraqê de bike, ji ber ku nikare destkariyê di projeyasayên ku ji hikûmetê ve tên bikin.

Şaxwan Ebdulah ji K24ê re got jî, ew wek fraksiyonên Kurdistanî di baykotkirina rûniştinên parlemantoya Iraqê de berdewam bin û hewû hewlan dikin ji bo rêjeya beşdariya yasayî ji bo xwendina û derbaskirina projeyasaya budceya giştî ya Iraqê temam nebe, heta ku pişkê Herêma Kurdistanê veneger ji sedî 17.

Di salên bûrî de pişkê budceyê Herêma Kurdistanê ji budceya giştî ya Iraqê ji sedî 17 bû, lê Serokwezîrê Iraqê Heyder Ebadî ji bo ji sedî 12.68 kêm kir, ji ber wê aliyên Kurdistanî di parlemantoya Iraqê de biryar dane, heta pişkê Herêma Kurdistanê nebe ji sedî 17, ew hemû rûniştinên parlemantoyê yên taybet bi derbaskirina projeyasaya budceyê baykot dikin. ***kurdistan24.net***

Salih Mislim: Ji bo Efrînê ti hevpeymaniya me bi ti hêzê re nebû

Berpirsê Desteya Pêwendiyên Dîplomasî ya TEV-DEMê Salih Mislim ragihand, Rêveberiya Xweser a Efrînê ji bo parastina Efrînê nameyek ji hikûmeta Sûriyê şand, lê wan ti bersivên erênî nedane.

Berpirsê Desteya Pêwendiyên Dîplomasî ya TEV-DEMê Salih Mislim derbarê helwesta Hevpeymaniya Navdewletî li ser rewşa Efrînê ji K24ê re ragihand, ti hevpeymaniya wan ji bo Efrînê ligel ti hêzê nebû, tenê hevkariya hevpeymaniya ji bo şerê li dijî DAIŞê bû, ew jî li Reqa, Minbic û Dêrezorê bû.

Herwiha got: "Erkê parastina esmanê Sûriyê bi giştî ji erkê Rûsyayê ye. Rûsyayê jî rêkeftinên girêj di masê re bi Tirkiyê re çê kirin. Rûsyayê jî hêzên xwe vekişandin bêyî ku em agahdar bin. Rûsyayê jî glopa kesk da Tirkiyê da êrîşî Efrînê bike."

Derbarê daxuyaniyên Serokomarê Tirkiyê yên çûna ta Minbicê de, Salih Mislim got: "Em ji dîrokê fêr bûn ku her kesek dikare me tenê bihêle, lewra pişta me gelê me bihêz e. Em parastinê ji kesî naxwazin, tenê heger karibin hêzên esmanî bidin aliyekî."

Herwiha got: "Dema me li Minbic, Reqa û Kobanê şer kiriye, me ji bo xwe kiriye û em ne çeteyên ti aliyekî ne, dema hevpeymanî bi Amerîka û Hevpeymaniya Navdewletî re kiriye, berjewendiyên me gihiştin û hevkarî kir."

Herwiha got, heta niha wan ti hevpeymaniyên siyasî bi hevpeymanan re îmze nekirine. Tiştê heye di

navbera wan û HSDê de ye.

Li ser yekrêziya helwesta Kurdî de got: "Heger Kongreya Netewî çê biba, dibe ku Kerkûk jî neketa. Her dem pêwîstî bi yekîtiya Kurdî heye. di şerê Kobanê Kurd bûn yek, pêwîst e niha di rewşa Efrînê de jî hemû partiyên siyasî bibin yek û lêvegereke xwe çê bikin."

Rêveberiya Xweser di daxuyaniyekê de daxwaz ji hikûmeta Sûriyê kiribû ku divê sînorê xwe li Efrînê biparêze, li ser vê pirsê Salih Mislim got: "Ji destpêka şoreşa Sûriyê ve, me hêzên xwe çê kirin û me şerê rêjîmê û terorê jî kir, lê me ti carî negot em perçebûna ji Sûriyê dixwazin. Me her dem digot em Sûriyeke demokratîk û federal dixwazin." Herwiha got: "Rêveberiya Xweser a Efrînê nameyek ji hikûmeta Sûriyê şand, lê wan ti bersivên erênî nedane. Em dibêjin em beşek ji Sûriyê ne, ew jî serweriya dixwazin, divê hikûmeta Sûriyê bi erkên xwe rabe. ***kurdistan24.net***

Tendirustiya Efrînê: 150 welatiyên sivîl li Efrînê şehîdbûne

Hevseroka civata tendirustiya Herêma Efrînê ragehand ku, di encama êrîşên artêşa Tirkiyê li ser bajarê Efrînê 150 welatiyên sivîl şehîd bûne.

Îro, Şemiyê 3.2.2018 hevseroka civata tendirustiya Herêma Efrînê Engêla Reşo di kongreyeke rojnamevanî de ragehand ku, di roja 14emîn a operasyona Tirkiyê li ser bajarê Efrînê 150 welatiyên sivîl şehîdbûne û 298 jî birîndar bûne.

Herwiha Reşo daxwaz ji rêxistiyên navdewletî kir, ku serdana Efrînê bikin daku rewşa xelkê wî bajarî ji nêzîk ve bibînin û got: "Piraniya kesên bûne qurbanî, jin û zarok in".

Operasyona artêşa Tirkiyê ya bi navê (Şaxê Zeytûnê) li Efrînê, ket roja xwe ya 14an de û heya niha, artêşa Tirkiyê ti pêşveçûneke berbiçav tomar nekiriye. ***BasNews***

Li Efrînê 5 leşkerên Tirkiyê hatin kuştin

Serokerkaniya Tirkiyê ragihand, di encama êrîşeke YPGê de 5 leşkerên wan canê xwe ji dest dane.

Serokerkaniya Tirkiyê daxuyaniyek belav kir û da zanîn, li gundewarên Efrînê YPGê êrîşî tankekî wan kiriye û 5 leşkerên wan ên di nav tankê de bûn, canê xwe ji dest dane. Îro di çarçoveya operasyona Efrînê de leşkerek hatibû kuştin. Li Kilîsê jî leşkerek din hatibû kuştin û bi vî awayî di nav rojekî 7 leşkerên Tirkiyê canê xwe ji dest dan. Yekîneyên Parastinê ya Jinê (YPJ) îro vîdyoyek belav kiribû, tê de diyar dibe ku hin jinên şervan li gundê Heftar yê ser bi navçeya Bilbilê û tankeke artêşa Tirkiyê diteqînin û jinav dibin. Li gor amarên Tirkiyê, ji destpêka operasyona li dijî Efrînê heta niha 14 leşkerên Tirkiyê hatin kuştin.

Di derbarê Minbicê de Amerika û Tirkiye li hevkirine

Eve demeke serokkomarê Tirkiye Tayib Erdogan dide xûyakirin ku, piştî Efrînê Tirkiye berê xwe dide devera Minbicê. Li Minbicê leşkerên amerikanî bi cih bûne. Erdogan dide xûyakirin ku, Amerika li Minbice vekişe yan jî venekişe emê operasyonekî li dijê vê deverê bikin. Di vê derbarê de hevdîtin navbera Amerika û Tirkiye de hene. Herî dawî wezîrê Bergiriya Amerikayê James Mattis da xûyarkirin ku di derbarê Minbicê de Amerika û Tirkiye hevdîtina dikin. Herweha James Mattis dibêje em li gel Tirkiye gihane encamekî. Lê îro nabe em vê yekê jib o raya giştî zelal bikin. ***rojevakurd.com***

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 12

Parlamenterê ermenî yê HDPê, Garo Paylan: Ez ditirsim li Efrînê jenosîd biqewime!

Parlamenterekî Ermenî yê HDPê dibêje, ez ditirsim çawa tirkan ermenî qirr kirin xelkê Efrînê jî qirr bikin!

Ev 15 roj in artêşa Tirkiyê bi hemû hêza xwe êrişî herêma Efrînê ya Rojavayê Kurdistanê dike. Heta niha bi dehan sivîl hatine kuştin û bi sedan sivîl jî birîndar bûne.

Parlamenterê Ermenî yê HDPê Garo Paylan ji televîzyona France24 re behsa êrişên artêşa Tirkiyê li ser herêma Efrînê ya Rojavayê Kurdistanê kiriye û gotiye, ez ditirsim ew jenosîda ku tirkan 100 sal berê anîn serê ermeniyan, bînin serê Efrînê jî.

Garo Paylan her wiha gotiye, li Tirkiyê ti kes newêre behsa aştiyê bike, kî li dijî şer derdikeve yekser bi tohmeta alîgiriya terorê tê girtin! Wî parlamenterê ermenî yê HDPê bang li hemû cîhanê kiriye li hember êrişên hovane yên Tirkiyê li ser xelkê Efrînê bêdeng nemînin û pêşiya jenosîdeke din bigirin. ***BasNews***

Berevaniya Rûsyayê: Balafireke me li Sûriyê ket xwarê

Wezareta berevaniya Rûsyayê xistina firokeyeke xwe û kuştina firokevanê wê li Sûriyê ragehand.

Di daxuyaniyekê de wezareta berevaniya Rûsyayê ragehand ku, firokeyeka wan ji aliyê çekdarên opozîsyona Sûriyê ve bi rêya mûşekên li ser milan ketiye xwarê û firokevanê wê jî di şerûpevçûnên li gel wan çekdaran de hatiye kuştin. Herwiha da zanîn ku, navenda lihevhatina aliyên milmilan e li Sûriyê bi alîkariya Tirkiyê pêwendiyê li gel opozîsyona Sûriyê dike daku, termê firokevanê rûsî vegerînin. ***BasNews***

Îro endamên lijneya lêkolîna li ser bûyerên Xurmatû dê bên diyar kirin!

Biryare di civîna îro 03.02.2018ê encûmena nûnerên Iraqê de, endamên lijneya lêkolîna li ser bûyerên Xurmatû bên diyar kirin. Li gor lîsteya civîna îro ya encûmena nûnerên Iraqê, ku di malpera fermî ya encûmena nûnerên Iraqê de hatiye belav kirin, biryare îro di civînê de, deng li ser diyar kirina endamên lijneya lêkolîna derbarê bûyerên bajarê Xurmatû bê dayîn.

Berî naha endama encûmena nûnerên Iraqê Necîbe Necîb ji BasNewsê re ragehandibû: ''Berî naha encûmena nûnerên Iraqê biryar dabû ku lijneyek parlamentoyê bo lêkolîna li ser bûyerên Xurmatû bê pêkanîn. Lê heta naha dengdan li ser wan navên ku beşdarî lijneyê bibin nehatiye kirin ku, lêkolînê li ser rewşa bûyerên piştî 16ê cotmehê yên Xurmatû bike.'' ***BasNews***

Li Stenbolê 83 çekdarên DAIŞê hatin girtin

Li Stenbolê operasyonek li dijî çekdarên DAIŞê hat li darxistin, tê 77 kesên biyanî bi tevahî 83 milîtan hatin binçavkirin.

Li deh navçeyên Stenbolê derengiya şeva borî operasyonek bi alîkariya polîsên tevgera taybet li dijî çekdarên DAIŞê hat li darxistin. Di operasyonê de 77 kesên biyanî û bi tevahî jî 83 kes hatin binçavkirin.

Di lêgerîna navnîşanên gûmanbaran de gelek amûrên dijital û dokûmanter hatin bidestxistin. Hat ragihandin ku 77 kesên biyanî yên di operasyonê de hatin binçavkirin wê dersînor bên kirin. ***BasNews***

Artêşa Tirkiyê gundên Efrînê û navçeyên wê topbaran dike

Li gorî peyamnêrê Kurdistan24ê, artêşa Tirkiyê gundê Hac Hesna yê ser bi bajarokê Şiyê ve û bi giranî gundên Raco, Bilbilê û navenda Cindrêsê topbaran dike.

Nûçegihanê Kurdistan24ê li Efrînê ragihand, ku çekdarên ketîbeyên ku navê (Artêşa Azad) li xwe dikin, dest bi talan û diziya malên sivîlan, li deverên navhatî kirine. Li gorî navenda ragihandina YPGê, di encama êrîşên Tirkiyê de li ser Cindrêsê, beşekî goristana wî bajarokî wêran bûye.

Ji 20 meha derbasbûyî ve, artêşa Tirkiyê û hin ketîbeyên bi navê (Artêşa Azada Sûriyê) dest bi operasyoneke serbazî li bajarê Efînê yê Rojavayê Kurdistanê kirin. ***kurdistan24.net***

Rûsya: Li Efrînê bi sedan jin û zarok hatine kuştin û birîndarkirin

Di erbarê êrişa Tirkiyê ya li ser Efrînê de, Rûsyayê helwesteke cuda li hember rewşa Efrînê nîşan da. Moskowê ragihand, di encama êrişên Tirkiyê yên li ser Efrînê de bi sedan kes hatine kuştin û birîndarkirin, ku piraniya wan jin û zarok in. Berdevka Wezareta Derve ya Rûsyayê Mariya Zaxarova di konfransa rojnamevanî ya xwe ya heftane de ragihand, di 10 rojên operasyona Tirkiyeyê ya li dijî Efrînê de, tevî welatiyên sivîl bi sedan kes hatine kuştin.

Zaxarova got: "Rayedarên tirk radigihînin, operasyona leşkerî ya kuroja 20 mehê li dijî YPG û PYDê daye destpêkirin bi rêziknameya NYyê ya mafê xweparastina dewletan û tunekirina komên terorîst re guncav e. Li gor amarên ku hatine ragihandin, di heyama 10 rojên operasyonê de di encama pêvçûnan de hejmara kuştiyan gihîştiye sedan kesan."

Berdevka Wezareta Derve ya Rûsyayê da xuyakirin, ku rewşa li bakurê Sûriyê nîgeraniyeke cidî çêdike û got ew bi awayekê berdewam rewşa li herêma Efrînê û bakurê Sûriyê dişopînin.

Mariya Zaxarova herwiha diyar kir, Moskow di çarçoveya operasyona Tirkiyê ya li ser Efrînê de bang li aliyan dikem ku bi pîvan tevbigerin. ***rojevakurd.com***

Ji bo çi Kemalist şerê Davutoglu dikin

Li Tirkiye dema pirsa kurd tê rojêvê gelek nirxên siyasetmedar, rojnemevan û rewşenbîra tê guhertin. Li Tirkiye roja cumhuriyet hatî damezirandin heta niha Kemalist bi hemû awayî ji bo kurda ji navbibin ji holê rakin projeya çêdikin. Li Tirkiye Kemalizm nijadperstiye û faşîzme. Kêmasi ji bo gelê kurd ev yek welê ye. Kî çi çewe çirove bike ev rastî nayê

guhertin. Partiya Niştiman a Tirkiye di serokatiya Dogu perinçek te partiyek Kemalist, nijadperest û "Nastional Sosyalist" e, yanî faşîst e. heta radeyekî ji MHPê faşîstir û nijadperestire. Di rojnama Aydinlikê de Kerem Yildirim makaleyek nivisandiye bahsa referanduma Kurdistana Başûr dike. Herweha di prosesa referandumê de behsa helwesta aliyên siyasî yê Tirkiye dike. Niviskar wezîrê berê yê derve û serokwezîrê berê Ahmet davutoglu bi dostaniya Kurda û Kurdistaniyê itham dike. Bê guman bi çavên çepên netewî siyasetmedarek erênî behsa kurda bike ew tawanê dike û bi tiştên xirab têne itham kirin.

Herweha heman niviskar behsa helwesta rojnama KARAR ku nêzikî Davutogluye dike û wan wek pişgirê prosesa referandumê dide nîşandan û şerê wan dike. Ji berî demekî Erdogan hevdîtinek li gel Davutoglu kir û bi awayeki da xûyakirin ku li herêmê divê li siyaseta Davutoglu vegerin. Ev yek MHP, Partiya Niştiman kir nava tirsekî de. MHP nêzikî AKPê bûye lê şerê Ahmet Davutoglu dike. Bêguman Davutoglu bersiva serokê MHPê bi tundî da. Li vê derê pirs kurdin û siyaseta Tirkiye ya îro dijê kurdaye. Dixweyê Erdogan bi hinek tiştan hesiyaye , yan jî di pêvajoya poşmanbûyê de ye. ***rojevakurd.com***

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 13

Çar Xiyanetên Navneteweyî Yên Dij Neteweya Kurd û Kurdistanê

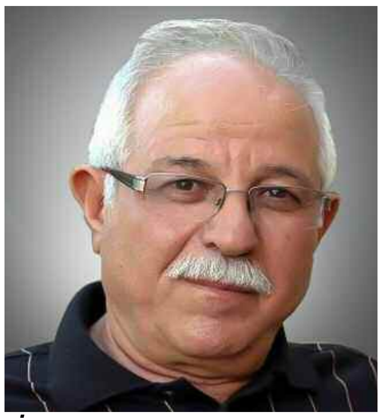

İbrahim Güçlü

Neteweya kurd, neteweyekî bin dest e. Welatê neteweya kurd Kurdistan jî bûye çar parçeyan û ketiye bin bandora çar dewletên kolonyalîst: Bûyê koloniya Dewleta Tirk, Sûriye, Îran û Iraqê.

Neteweya kurd, loma li hemberî du împeratoriyan û çar dewletan 200 sal e ku ji bona serxwebûn û azadiya xwe têkoşîn dimeşîne. Di ev meşa xwe de gor demê bi dewletên dinyayê re bûye xwediyê pêwendiyan. An jî dewletên dinyayê bi Tevgera Serxebûnxwaz û Azdîxwaz ya Neteweya kurd danûstandin kiriye.

Lê dema ku ev danûstandin hatine kirin, ji bona berjewendiyên dualî çêbûne. Bi taybetî jî di nîva sedsala 20emîn (1946) de, ev piştgiriya wek sîstematîk hatiye rojevê. Pişt re jî domandiyê.

Hezar mixabin di van danûstandinê dualî de neteweya kurd û tevgera wî ya milî zerar dîtiye. Neteweya kurd tûşî xiyanetên navneteweyî hatiye.

Neteweya kurd di van xiyanetan de dewletên xwe wenda kiriye.

Neteweya kurd di ev 4 mehan de du caran beremberî xiyanetên mezin yên navneteweyî bûn. Lê di dîroka neteweya miletê kurd de ji derveyî ev du xiyanetan du xiyanetên din yên mezin hatin serê miletê kurd.

XIYANETA YEKEMÎN A NEVNETEWEYÎ: XIRAKIRINA DEWLETA KURDİSTANÊ YA MEHABADÊ…

Wek tê zanîn piştî Şerê Cîhanî yê 1emîn, li Rojhilata Navîn Îran ji aliyê Emerîka, Îngiltere, Yekîtiya Sovyetan ve hat dagirkirin. Her sê dewlet jî li Îranê û li Rojhilata Navîn gorî berjewendiyên xwe tevgeriyan.

Yekîtiya Sovyetan ji bona ku xwe li Rojhilata Navîn xûrt bike û li hemberî du dewletên emperyalîst (Emerîkayê û Îngiltereyê) xwe xûrt bike, xwest ku li Îranê dewleta Kurdistanê û dewleta Azerbeycanê ava bibe.

Neteweya kurd jî li Rojhilata Kurdistanê ji bona dewlet ava bike, di nav hewildeneke dîrokî de bû. Loma dema ku Yekîtiya Sovyetan ev yeka daxwaz kir, berpirsiyarên neteweya kurd û Partiya Demokrat ya Kurdistanê bi ev daxwazê ve li hev kirin. Di sala 1946an de di bin pêşengiya Qadi Mihemed de li meydana Çarçirayê Dewleta Kurdistanê ya Mehabadê hat îlan kirin.

Dewleta Kurdistanê ya Mehabadê, dewleteke kurdistanî bû. Lewra hemû berpirsiyarên beşên din yên Kurdistanê jî piştgirê rasterast û damezrênêrê fiîlî bûn. Bi taybetî jî di bin pêşengiya Serok Mele Mistefa Barzanî de kurdên beşa başûrê Kurdistanê xwediyê giraniyeke mezin bûn. Loma jî piştî Dewleta Kurdistanê ya Mehabadê ava bû, Mele Mistefa Barzanî bû sererkanê dewleta Kurdistanê.

Dewleta Kurdistanê ya Mehabadê di hemandem de hêviyeke mezin li hemû beşên Kurdistanê çêkir.

Lê hezar mixabin, piştî ku Yekîtiya Sovyetan bi dewleta Emerîkayê û Îngiltereyê ve li ser parvekirina dinyayê peyman çekir, piştgirî û eleqeya xwe ya Dewleta Kurdistanê ya Mehabadê birî. Dewleta Kolonyalîst Îranê bi hemû leşkerên xwe êrişî Dewleta Kurdistanê kir. Di ancama êrişa hovîtî û barbarî de Dewleta Kurdistanê hat rûxandin.

Ev xiyaneta li hemberı miletê kurd xiyaneteke mezin ya navneteweyî bû. Bû sedem ku Dewleta Kurdistanê xera bibe.

Li Kurdistanê bi ev helwesta Yekîtiya Sovyetan xiyaneta yekemîn ya mezin ya nevneteweyî hat rojevê.

XIYANETA DUYEMÎN A NAVNETEWEYÎ: XIRAKIRINA OTONOMIYA KURDISTANÊ…

Li İraqê di sala 1958an de gûhertina desthilatdariya dewletê pêk hat. Abdûlkerîm Qasim bû serokê Iraqê. Piştî ku desthilatdariya dewletê hat gûhertin, di pergel û sîstema dewleta Iraqê de jî guhertinên bingehî hatin holê. Guhertina mezintir jî ew bû ku ereban dixwest pirsa xwe ya bihehî ya neteweya kurd çareser bikin, di dewleta erebî ya unîter de guhertin çêkin, kurd jî bibın şerîkê dewletê û li Kurdistanê jî desthilatdar bin. Loma jî diviya bû ku makezagoneke nû ya Iraqê çêbibûya.

Dema ku biryara van guhertina hat pejirandin, di destpêkê de ji bona ku Serok Mele Mistefa Barzanî Yekîtiya Sovyetan vegere Iraqê daxwaz hat kirin. Serok Mele Mistefa Barzanî û hevalên wî jî, piştî gelek danûstandin û şirove û lêkolînên cidî, biryar girtin vegerin Iraqê û Başûrê Kurdistanê.

Dema ku Serok Mele Mistafa Barzanî û hevalên wî, vegeriyan Iraqê, li Iraqê makezagoneke nû hat pejirandin û di makezagonê de hat qebûl kirin ku Iraq ji du neteweyan (neteweya kurd û ereb) avabûye. Zimanê erebî û kurdî jî dê bibin zimanê fermî yê dewletê û perwerdayî ye.

Ew yêka dihat wê wateyê ku lı Iraqê miletê kurd û ereb dê bi hev re desthilatdar û serwer bin. Di hemandem de neteweya kurd dê li Kurdistanê û neteweya ereb jî dê li herêma ereban desthilatdar û rêvebir bin. Du herêmên otonom dê ava bibin.

Di vê çarçewe de danûstandina kurdan û ereban domand. Biryar hat girtin ku Dewleta Iraqê gorî makezagona nû ya Iraqê ku makezagona ku ji bona Iraqê dewleta ne merkezî pêşniyar dikir, ava bibe.

Hezar mixabin piştî demekê yanî 3 sal pişt re di ereban li makezagonê xwedî derneketin û binpê kirin. Xwastin ku bi bi awayê unîter û nijadperestiya ereban dewletê ava bikin û dewletê birêve bibin.

Di vê momentê te de Serok Bartzanî û PDK Iraqê di Îlona 1961an de biryar girtin ku Şoreşa Milî ya Kurdistanê ya Pêşmergetî dest pê bikin. Di encamê de jî dest pê kirin. Piştî ku Şoreşa Milî ya Kurdistanê dest pê kir, di navbeyna Hikûmeta Iraqê û kurdan de şerekî gelek dijwar pêk hat.

Şoreşa Milî ya Kurdistanê di sala 1970yî de hat qonaxeke nû. Wê demê jî Partiya Baasê ya Hesen El-Bekir desthilatdar bû. Her çiqas îbrahîm Ehmed û Celal Telabanî jî li hemberî Şoreşa Kurdistanê bi Hikûmeta Baasê re alîkarî jî kirin; desthilatdariya Baasê mecbûr bû ku bi Serok Barzanî û PDK ya Iraqê re danûstandin bike û peyman çeke.

Piştî danûstandinan Hikûmeta Iraqê ya Navendî mecbûr ku di 11ê Adara 1970yî de Otonomiya Kurdistanê qebûl bike. Serok Barzanî û partiya PDKê li Kurdistanê desthilatdariya neteweya kurd bimeşîne û Otonomiyê rêxe û birêve bibe.

Di hemanpeymanê de biryar hat girtin ku statuya Kerkûkê piştî çar salan bi plebîsîte diyar bibe.

Hezar mixabin hikûmeta wê demê jî wek "hikûmeta federal" ji bona ku li Kerkukê plebîsît çê nebe, provokasyonên mezin li dar xist. Xwest ku çend caran Serok Barzanî jî bidin kûştin.

Di encama ew xirabiyê Hikûmeta Baasê de, di sala 1974an de di nevbeyna hikûmet Iraqê û desthilatdariya Kurdistanê de şerekî dijwar dest pê kir. Kurd di şer de gelek pêş ketin. Şer hate wê qonaxeyê ku zora Rejîma baasê bê birin.

Lê Yekîtiya Sovyetê her çiqas bi kurdan re dost xûya dikir û serok Barzanî re xwediyê pêwendiyên baş bû, dema ku qedera şer respît bibe bi teknolojiya xwe ya çek bi xûrtî alîkariya Rejîma Baasê kir.

Emerîkayê, bi wesitaya Dewleta Îranê bi şerê Kurdistanê û Serok Barzanî re alîkarî dikir. Dema ku Îranê kurd firotin û erd ji Iraqê girt; Emerîkayê jî piştgiriya xwe ya Kurdistanê û Serok Barzanî birî.

Serok Barzanî ji bona li Kurdistanê qetlîam çenebe, dest ji şer berda. Hikûmeta Merkezî ya Faşîst; Otonomiya Kurdistanê encama Peymana Cezayîrê ku bi vê peymabê piştgiriya Dewleta Tirk û Sûriyeyê jî girt, xera kir.

Li Kurdistanê bi helwesta Yekîtiya Sovyetan û Emerîkayê xiyaneta duyemîn ya mezin ya nevneteweyî hat rojevê.

XIYANETA SÊYEMÎN YA NAVNETEWEYÎ: ÎŞGALA KERKUKÊ…

Baş tê zanîn ku piştî Şerê Kendavê (Korfezê) 1emîn, bi destê Emerîkayê û hevalbendên wê, di çarçeweya "Projeya Mezin Ya Rojhilata Navîn û Efrîqayê" de hat avêtin. Kurdan bi riya PDK û YNKê ew statuya pêş xistin û di sala 1992an de bi îradeya yekalî biryar dan ku dewleta Iraqê wek dewleta federal ava bibe.

Piştî Şerê Kendavê yê 2emîn jî, Rejîma Baasê û Dîktatoriya Seddam hat xera kirin. Di vê qonaxê de naverok û şiklê dewletê ket rojevê. Wê demê ji bona Dewleta Iraqê du model hatin holê. Modelek, dewleta eyaletî bû. Modela duyemîn jî, dewleta federalî bû. Encama gelek niqaşeyan û bi taybetî jî bi giraniya Serok Batrzanî biryara dewleta federalî hat dayin. Lewra Celal Telabanî, bi Emerîkaniyan ve dewleta eyaletî pêşniyar dikirin.

Di sala 2005an de dewleta federalî bi referandûma makezagoneke nû hat pejirandin. Ji bona avakirina dewleta federalî kurd aktorên bingehî bûn. Lewra ji sala 1992 vir ve dest bi avakirina dewleta federal kiribûn.

Hezar mixabin, ereb ji çanda unîter û nîjkadperestî û otorîter dûr neketin. Bi taybetî jî di dema serokwezîriya Malîkî de ji dewleta federalî hat dûr ketin. Dewlet wek dewleteke erebî, neteweyî, hat meşandin.

Serok Barzanî û desthilatdariya Kurdistanê xwestin ku vê rewşê serarst bikin. Hezar mixabin dema ku Abadî jî bû serokwezîr ev rewşa nehat serrast kirin.

Wê demê Serok Barzanî û partiyên Kurdistanê ji bona dewleta serbixwe biryar dan ku referandûmê li dar bixin. Di 25ê îlona 2017an de referandûm ji bona dewleta serbixwe ya Kurdistanê hat li dar xistin. Di referandûmê de kurdistaniyan ji %93 dengên xwe biryar dan an jî wqanûna dewleta Kurdistanê çêkirin.

Serok Barzanî û partiyên Kurdistanê ji Emerıka û dewletên Ewrûpayê referans girtibû. Heta Sûûdî Erebîstanê, Katarê, Îstaîlê jî vekirî piştgiriya Dewleta Kurdistanê dikirin. Dewleta Tirk bêdeng ma.Lê pişt re biryar da ku dijminitî bike û kir jî.

Hezar mixabin beriya referandûmê hefteyekî di helwesta Emerıkayê de guhertin çê bû. Piştî referandûmê dema Dewleta Iraqê, Îranê, Tirk biryar dan ku erişû Kurdistanê bikin. Emerîka bêdeng ma. Van dewletan ji Emerîkayê û ji Grûba Xiyanetkar cesaret girt, êrişî Kurdistanê kirin. Kerkuk işgal kirin. Pêşiya avakirina Dewleta serbixwe ya Kurdistanê girtin.

Gelek aşkere ye ku Emerîkayê bi ev helwesta xwe pêşiya dewleta avakirina Kurdistanê girt. Ev jî ji bona neteweya kurd bû xiyaneta sêyemîn ya navneteweyî.

XIYANETA ÇAREMÎN A NAVNETEWEYÎ: ÎŞGALA ÇIYAYÊ KURD (EFRÎNÊ)…

Piştî ku şerê hûndir li Suriyeyê dest pê kir. Rewşa rejîma Baasî gelek xirab xûya dikir. Herkes di wê baweriyê de bû ku rejîma baasê ya dîktator dê di demeke kurt de bê hilweşandin.

Lê dema ku Emerîkayê û dewletên rojava, wek Lûbyayê midaxele nefikirîn; Îran û Rûsyayê vekirî piştgiriya xwe ji rejîmê re diyar kir û bi leşkerên xwe beşdarî şer bûn, diyar bû ku temenê rejîmê dê dirêj bibe.

Lê beriya ku Rûsya beşdarî şer bibe, rejîma baasê xwest ku kurdan ji mixalefeta ereban dûr bixe, wek rêxistina xwe PKK/PYD çekdar kir. Piştî demekê jî bi wan re li Kurdistanê desthilatdarî parve kir. Li Kurdistanê du dîktatorî ava bûn.

Dihamendem de Îran û Rûsyayê piştgiriya PKK/PYD kir. Lê piştî demekê Emerîkayê dest avêt PKK/PYD.

PKK/PYDê him xizmetî Emerîkayê û him jî xizmetî Rûsyayê, Rejîma Baasê, Îranê kir.

Lê wê rewşê nedikarî dom bike. PKK/PYDê bi giranî ket bin bandor û xizmeta Emerîkayê. Di wê merheleyê de jî di navbeyna Emerîka û Rûsyayê de bû malzemeya hevrikî û reqabetê.

Emerîkayê PKK/PYD wek leşkerên bi pere bi kar anî. Bi wan Raqa û Derê Zor ji destê DAEŞê girt û li wir bû desthilatdar.

Qenaetek wûsa çêbû ku Emerıkayê ji PKK/PYDê piştgirî bike û ji bona wan herêmeke desthilatdarî ava bike.

Lê dema ku Dewleta Tirk biryar da ku li Efrînê operasyonê çê bike, Emerîkayê diyar kir ku Efrîn wan eleqedar nake. Duho jî diyar kir ku dema ji Menbîcê alîkarî biçe Efrînê dê ji PKK/PYDê re alîkarî nekin.

Efrîn her çiqas di bin kontrola Rûsyayê de jî, Rûsyayê jî encama gelek qezencên siyasî bi Dewleta Tirk re li hevûdu kir ku Dewleta Tirk li Efrînê operasyonê bike.

Diyar e ku Efrînê dê ji aliyê Dewleta Tirk de dê bê îşgal kirin.

Emerîka û Rûsya careke din bi ew helwesta xwe bi kurdan re xiyanetî dikin. Ev xiyeneta jî dê bi xiyaneta navneteweyî ya çaremîn.

Парламент Курдистана осудил нападение Турции на Африн

Парламент Иракского Курдистана во вторник провел заседание, посвященное осуждению турецкого военного наступления на курдский сирийский город Африн.

В заявлении, опубликованном по итогам заседания, парламент Курдистана призывает Организацию Объединенных Наций и международное сообщество приложить все усилия для принятия немедленных мер и прекращения турецкой атаки на курдский город.

Заявление также призывает Турцию положить конец военной агрессии против ее соседей.

"Мы восхваляем сопротивление мужчин и женщин в Африне и Рожаве (Сирийском Курдистане), и желаем им успехов", - говорится в заявлении парламента, которое цитирует "Kurdistan24".

Парламент также постановил, что пограничный переход между Курдистаном и Рожавой должен оставаться открытым для перевозки гуманитарной помощи пострадавшим. ***kurdistan.ru***

Курды не доверяют обещаниям Абади

Заместитель главы фракции "Демократической партии Курдистана" (ДПК) в парламенте Ирака заявил, что заявлениям премьер-министра больше нет смыла доверять, если они не станут действиями.

"На недавних встречах с премьер-министром он опять пообещал продолжить аудит во всех министерствах Курдистана", - сказал в беседе с "BasNews" заместитель главы блока ДПК Шахаван Абдулла.

Результатом этого аудита, который длится уже несколько недель, должна была стать выплата зарплат госслужащих Курдистана.

Абдулла напомнил, что премьер-министр Ирака Хейдар аль-Абади также обещал покончить с запретом на международные рейсы в аэропорты Иракского Курдистана и решить бюджетный вопрос 2018 года, но ни одно из его обещаний не стало действием. По этой же причине 3 февраля все курдские блоки вновь бойкотировали иракскую парламентскую сессию. ***kurdistan.ru***

Между турецкой армией и РПК произошли столкновения в провинции Агри

В среду между турецкой армией и партизанами "Рабочей партией Курдистана" (РПК) начались ожесточенные вооруженные столкновения в восточной курдской провинции Турции Агри. Сообщается о гибели, по меньшей мере, двух турецких солдат.

Столкновения произошли в результате военного нападения Турции на сирийские курдские "Отряды народной самообороны" (YPG) в северо-западном сирийском кантоне Африн.

Турция рассматривает YPG и их политическое крыло - "Партию Демократического Союза" (PYD) - как сирийское ответвление РПК. Ранее официальные лица РПК предупреждали Анкару против операции в Сирийском Курдистане. ***kurdistan.ru***

В Эрбиле почтили память жертв терактов 2004 года

Сотни людей собрались в четверг, 1 февраля, в столице Иракского Курдистана, чтобы вспомнить более 100 жертв двойного теракта в Эрбиле, совершенного 14 лет назад.

1 февраля 2004 года два террориста-смертника совершили две атаки, подорвав себя у штаб-квартир "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и "Патриотического союза Курдистана" (ПСК), убив 101 человека и ранив сотни.

Среди жертв были старшие должностные лица обеих партий, пешмерга и гражданские лица, собравшиеся, чтобы отпраздновать первый день Ид аль-Адха. Ответственность за атаку взяла на себя террористическая организация "Аль-Каида". Позже в парке имени Сами Абдулрахмана, который был одной из жертв, был установлен памятник. В четверг прошла торжественная церемония поминовения жертв, на которой присутствовали сотни высокопоставленных чиновников, членов семей погибших, жителей и гостей города. ***kurdistan.ru***

В Африне заявили, что жертвами турецких авиаударов и обстрелов в Сирии стали 150 человек

Число мирных жителей, погибших в результате авианалетов и артиллерийских обстрелов турецких войск на севере Сирии, достигло 150 человек. Об этом сообщила в субботу агентству Firat глава департамента здравоохранения региона Африн (65 км от Алеппо) Анджела Ришо.

По ее словам, получили ранения еще 298 человек, которым была оказана помощь в больницах. Большинство жертв и пострадавших - женщины и дети. "Турецкие войска усилили огонь по населенным пунктам, и данные о потерях растут с каждым часом, - сказала Ришо. - Среди убитых и раненых преобладают беженцы, которые переместились в Африн из тех районов Алеппо и Идлиба, где шли военные действия".

Как отметила глава департамента, бойцы коалиции "Силы демократической Сирии" (СДС) пытаются защитить мирное население, но они "не могут остановить бомбардировки турецких ВВС, которые становятся все более интенсивными". По сообщению телеканала Al Arabiya, формирования "Сирийской свободной армии" (ССА) при поддержке турецкой бронетехники наступают сейчас на поселок Раджо к северу от административного центра Африн. Ранее они овладели высотами Джебель-Дермек и заняли деревни Химам и Шейх-Хадид. Бои продолжаются в пограничном секторе Бульбуль, где курдские ополченцы нанесли потери противнику у селения Али-Кара. По сведениям агентства Firat, в этом районе убиты не менее пяти турецких военнослужащих и членов формирований ССА. ***kurdistan.ru***

Захарова: Москва озабочена ситуацией на севере Сирии и призывает стороны к сдержанности

Развитие ситуации в районе Африн на севере Сирии в связи с продолжающейся там операцией Турции против курдских отрядов вызывает озабоченность, Москва призывает стороны к сдержанности. Об этом заявила в среду официальный представитель МИД РФ Мария Захарова.

"Мы продолжаем отслеживать развитие ситуации на севере Сирии, оно вызывает серьезную озабоченность, - сказала она. - Мы вновь призываем стороны к сдержанности".

Захарова отметила, что по поступающей информации, за десять дней операции число погибших уже достигло нескольких сотен человек, среди них есть мирные жители. Дипломат также обратила внимание на заявления ряда курдских политиков, в которых Россия и правительство САР обвиняются в попустительстве турецкой агрессии и предательстве курдов.

"В этой связи вновь хотели бы отметить, что не Россией в северной Сирии последовательно создавались условия, которые Турция сочла угрозой своей национальной безопасности. Не Россия ответственна за воспрепятствование восстановлению контроля законного правительства Сирии над обширными частями этой страны на неопределенную перспективу. Не Россия занималась формированием на этих территориях силовых структур с функциями, входящими в исключительную компетенцию сирийского государства, и тем самым подогревала сепаратистские настроения", - подчеркнула она.

"В данном контексте подтверждаем неизменность позиции России в поддержку единства, суверенитета и территориальной целостности САР, права сирийцев самим определять будущее своей страны. С целью содействия реализации этого права выступили инициаторами проведения Конгресса сирийского национального диалога в Сочи", - заключила Захарова.

20 января Генштаб турецких ВС объявил о начале операции "Оливковая ветвь" против отрядов "Сил народной самообороны" (СНС, входят в состав вооруженной коалиции "Силы демократической Сирии") и партии "Демократический союз" в сирийском Африне, где проживают порядка 1,5 млн курдов и беженцев из других областей САР. Эти организации Анкара считает террористическими. На данный момент Турция оценивает потери противника в 712 бойцов, уничтожено более 400 объектов СНС. ***kurdistan.ru***

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 15

Пешмерга выдвинуты на Нобелевскую премию мира

Норвежский депутат выдвинул силы пешмерга Иракского

Курдистана на Нобелевскую премию мира 2018 года, заявив, что курдские бойцы сыграли решающую роль в борьбе с террором.

"Пешмерга сыграли решающую роль в том, что мы смогли бороться с ИГИЛ ("Исламским государством" (ИГ)), которое, я считаю, является величайшим врагом человечества", - сказал депутат Химаншу Гулати.

В среду, в интервью "Nettavisen" Гулати заявил, что силы пешмерга заслуживают награды за то, что "Исламское государство" могло бы быть "больше и мощнее", чем сейчас, без их усилий. Он дал высокую оценку героизму и жертвенности военнослужащих пешмерга в борьбе с терроризмом.

"Обязанностью всего человечества является борьба с этим видом зла [Исламским государством], и в этом пешмерга находятся на переднем крае , выступая от имени остального мира", - сказал Гулати.

За время трехлетней войны против ИГ в Ираке погибло более 1700 членов сил пешмерга, и более 10 000 получили ранения.

"Это будет большой сигнал от мира - признать эти усилия и эти принесенные жертвы", сказал депутат. **kurdistan.ru**

"Хашд аш-Шааби" увеличивают свое присутствие в Киркуке

Проиранские шиитские ополченцы "Хашд аш-Шааби" значительно увеличили свое присутствие в Киркуке, Туз-Хурмату и на других спорных курдских территориях.

Сообщается, что в субботу, 3 февраля, в Киркуке лидеры "Хашд аш-Шааби" и представители иракских правительственных сил провели совещание для обсуждения своей координации в этих областях. В повестке дня также была тема дальнейшего увеличения числа шиитских ополченцев в провинции.

Как сообщил анонимный источник агентства "BasNews", за последних три дня "Хашд аш-Шааби" провели развертывание своих дополнительных сил в Киркуке, Туз Хурмату и Дубизе. Ополченцы патрулируют улицы и общественные места в этих городах, а местные жители подвергаются регулярным проверкам и обыскам. **kurdistan.ru**

Участники конгресса в Сочи договорились создать комиссию по созданию новой Конституции Сирии

В Сочи завершился Конгресс сирийского национального диалога. По его итогам участники договорились создать конституционную комиссию по созданию нового основного закона страны, о чем сообщил спецпосланник генсека ООН по Сирии Стаффан де Мистура, передает "Интерфакс". Комиссия начнет работу в ближайшее время.

По его словам, в комиссию должны войти, как минимум, представители правительства, оппозиции, участвующей в межсирийских переговорах в Женеве, эксперты и представители гражданского общества, индивидуальные представители и политические лидеры.

Де Мистура добавил, что комиссия "должна быть создана как можно скорее, Сирия не может ждать".

Как сообщил присутствовавшие на заседании конгресса два источника РБК среди сирийской оппозиции, конституционная комиссия будет состоять из 150 человек — 100 представителей Дамаска и 50 оппозиционеров.

Добавим также, что в итоговом коммюнике Конгресса сирийского национального диалога выражена приверженность суверенитету и территориальной целостности Сирии. Согласно документу, "сирийский народ должен решить свое будущее путем выборов", отмечает TRT.

"Необходимо защищать сирийскую армию и границы Сирии и продолжать борьбу

против иностранных сил и терроризма. Все граждане Сирии равны между собой, вне зависимости от этнической и религиозной принадлежности", — также указывается в документе.

На Конгресс в Сочи были приглашены 1,6 тыс. человек, проживающих как в Сирии, так и за ее рубежом — члены различных партий и политических движений, члены профсоюзов, старейшины племен, религиозные деятели, активисты и правозащитники и представители студенческих союзов, как оппозиционных, так и лояльных нынешнему сирийскому режиму и президенту страны Башару Асаду.

Не приняли участие в форуме курдская партия "Демократический союз" (PYD), участие которой заблокировала Турция, считающая организацию террористической, и оппозиционеры из Сирийского комитета по переговорам (СКП), базирующегося в Саудовской Аравии. Приехавшие участники до позднего вечера согласовывали итоговые документы — коммюнике и общее обращение участников конгресса. Добавим, что в работе конгресса принял участие российский министр иностранных дел Сергей Лавров и представители МИД Ирана и Турции, которые вместе с Россией являются гарантами перемирия в Сирии. **kurdistan.ru**

Второй за неделю пожар в лагере для беженцев в Курдистане

В субботу в лагере для беженцев и временно перемещенных лиц, расположенном в провинции Дохук Иракского Курдистана, вспыхнул пожар.

Пресс-секретарь Корпуса гражданской обороны Курдистана сообщил, что пожар произошел в лагере "Давуде" в районе Акре. Его причиной стало электрическое короткое замыкание.

По словам пресс-секретаря, человеческих жертв нет, но полностью сгорели несколько палаток.

Это уже второй пожар менее, чем за неделю. Причины обоих случаев идентичны. **kurdistan.ru**

Ирак объявил о начале операции против ИГ* у границы с Саудовской Аравией

Иракская армия начала операцию по зачистке пустыни у границы с Саудовской Аравии от боевиков террористической группировки "Исламское государство"*, сообщил командующий ВС в западной провинции Анбар генерал-майор Махмуд аль-Фаляхи местному телеканалу Al Sumaria.

В декабре минувшего года незадолго до объявления премьер-министра Ирака Хайдер аль-Абади о победе над ИГ* иракские силовики зачистили от боевиков районы провинции Анбар близ сирийской границы.

"Подразделения армия, полиции и племенного ополчения (суннитов — ред.), а также пограничные войска при поддержке ВВС страны и международной коалиции (во главе с США — ред.) начали сегодня утром масштабную операцию по зачистке пустыни Анбар в направлении иракско-саудовской границы", — сообщил военачальник. Он отметил, что целью военных действий станут остающиеся в пустыне убежища террористов. Выступая в феврале перед подразделениями полиции, принимавшими участие в операциях против ИГ*, премьер аль-Абади заявил, что страну ждут "новые вызовы" после победы над ИГ*, в том числе отдельные ячейки террористов, которые потребуют внимания спецслужб и правоохранительных органов. **kurdistan.ru**

Ирак заявил о полной ликвидации запасов химоружия в стране

Власти Ирака ликвидировали все запасы химического оружия в стране. Об этом, как передает телеканал Al Sumaria, заявил в среду министр высшего образования и научных исследований Абдель Раззак аль-Иса. "Мы заявляем миру, что Ирак - страна, в которой не осталось ничего, что бы угрожало жизни, после того, как наше министерство выполнило свою задачу, - сказал он. - Ирак выполнил свои международные обязательства по уничтожению остатков химического оружия". При этом, по его словам, правительство должно провести расследование программы уничтожения химоружия в республике. "С 2011 года Ирак потратил 58 млрд динаров ($47 млн - прим. ТАСС), но не достиг каких-либо конкретных результатов", - сказал он, отметив, что его ведомству удалось выполнить задачу за семь месяцев минувшего года. **kurdistan.ru**

409:1.QXD 04.02.2018 16:57 Page 16

ДИПЛОМАТ

KÜRD DÎPLOMAT

№ 04 (409) 5 - 11 Февраль 2018-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

США призвали премьера Ирака продолжить сотрудничество с Барзани

Первый заместитель госсекретаря США Джон Салливан, в рамках своего визита в Ирак в период с 27-29 января призвал

премьер-министра страны Хайдера Джавада аль-Абади продолжить сотрудничество с главой правительства Иракского Курдистана Нечирваном Идрисом Барзани, сообщается в заявлении госдепартамента США по итогам этого визита.

"Он призвал премьер-министра (Ирака — ред.) продолжать работать с премьер-министром Иракского Курдистана Барзани и заместителем премьер-министра (Кубадом) Талабани, чтобы достигнуть практических соглашений по вопросам, таким как оплата зарплат, возобновление работы международных аэропортов и рейсов из них в рамках иракской конституции", — говорится в сообщении.

Ранее курдский телеканал Rudaw сообщал, что Барзани впервые после референдума встретился в Багдаде с премьер-министром Ирака Хайдером аль-Абади и отмечал, что встреча состоялась благодаря посредничеству иранских дипломатов.

Автономный регион Иракский Курдистан 25 сентября минувшего года провел референдум о независимости от Ирака, на котором за отделение проголосовали около 93% курдов. Багдад не давал согласие на проведение референдума и не признал его итоги. Центральные власти ввели в отношении автономии ряд санкционных мер и потребовали отменить результаты голосования для начала диалога о восстановлении отношений. ***kurdistan.ru***

Масрур Барзани встретился с архиепископом Курдистана

Глава Совета Безопасности Иракского Курдистана Масрур Барзани предупредил о продолжающихся демографических изменениях в Ираке, направленных против курдов и других

меньшинств.

30 января на встрече с архиепископом Курдистана, Мосула и Киркука Никодимусом Даудом, Масрур Барзани обсудил последние региональные события и положение меньшинств Ниневийской равнины.

Курдский чиновник вновь заявил о своей поддержке защите христианских общин и мирному сосуществованию народов Ниневии.

Стороны также говорили о путях укрепления сосуществования в регионе Курдистан – единственном в Ираке убежище для христиан и других общин, подвергшихся преследованиям. ***kurdistan.ru***

Силы безопасности опровергли сообщения о стрельбе по людям возле Эрбиля

Главное управление безопасности столицы Иракского Курдистана, Эрбиля, опровергло сообщения о стрельбе по группе людей, которые намеревались пройти через Эрбиль в Сирийский Курдистан.

В пятницу, 2 февраля, около 400 человек прибыли из Сулеймании в Эрбиль, стремясь присоединиться к защитникам сирийского курдского города Африн, который подвергается атакам турецкой армии. Однако между ними и силами безопасности разразились столкновения, когда группа достигла контрольно-пропускного пункта "Дегала", который находится примерно в 33 км к востоку от Эрбиля.

Глава отдела безопасности Эрбиля Тарик Нури заявил, что прибывшие отказались пройти проверку безопасности, что и привело столкновениям.

"Около 400 человек пришли на контрольно-пропускной пункт Дегала и хотели войти в Эрбиль без осмотра и юридических мер", - сказал Нури. "Они отказались проходить наши юридические процедуры и яростно пытались прорваться в Эрбиль, что и привело к столкновению", заявил Нури.

Он отклонил сообщения о том, что его силы открыли огонь по протестующим, ранив некоторых из них, и предположил, что они были ранены камнями.

"Мы просто стреляли в воздух, чтобы разогнать их и взять ситуацию под контроль", - сказал он.

Он добавил, что некоторые члены сил безопасности были ранены камнями.

Сотрудник медицинской службы города Коя, Хаукар Али, сообщил, что "из-за инцидентов с расстрелом пять раненых были доставлены в больницу Койя, двое из раненых с пулями находятся в критическом состоянии".

Когда на место происшествия прибыли машины скорой помощи, их атаковали демонстранты, сказал Хаукар Али. ***kurdistan.ru***

Сирия пожаловалась на турецкую операцию Генсеку ООН и Совбезу

Власти Сирии обратились к Генсеку ООН Антониу Гутерришу и к Совбезу ООН с жалобой на действия Турции, ведущей военную операцию в районе сирийского Африна. В письмах в

международную организацию Дамаск называет действия Анкары "оккупацией" и "вооруженной агрессией", сообщает сирийское государственное агентство SANA.

"Присутствие любых иностранных вооруженных сил на территории страны без ее согласия является агрессией, оккупацией и будет рассматриваться на данной основе", — приводит агентство позицию МИД Сирии. Дамаск также указал на то, что Турция, проводя военную операцию в сопредельной стране, нарушает Устав ООН и принцип территориальной целостности государств. Сирийские дипломаты подчеркнули, что Анкара пытается оправдать свои действия ссылками на резолюции ООН о борьбе с терроризмом и подстрекательством к террористическим актам. Однако, отмечается, что ни в одном из этих документах государствам-членам организации не дается права посягать на суверенитет других стран и проводить военные операции на их территории. ***kurdistan.ru***

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:
TAHİR SÜLEYMAN
ÎMTÎYAZ Û SERNIVÎSAR:
TAHÎR SÎLÊMAN
УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:
ТАХИР СУЛЕЙМАН
Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbirlər:
Ramiz Qərib,
Tariyel Cəlil
Региональный корреспондент:
Усуб Тейфур
Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17
Navnîşan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17
Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur.
e-mail: hewler@mail.ru
Şəhadətnamə: NFŞ 005004966
BUSB-un Sabunçu rayon filialı
VÖEN 1800061582
H/h 438010000
Sifariş: 1500